

Rudar

Leto III. Stev. 14

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA RUDNIKA LIGNITA VELENJE

18. avgusta 1962

✂ Dragi tovariši - heroji dela! ✂

Vse prebivavce Velenja, posebno člane kolektiva RLV je močno pretresla vest o nepričakovani nesreči, ki se je dogodila v petek, dne 10. 8. 1962 popoldne na zapadnem obratu rudnika.

Ob največjem delovnem elanu je nepremagljiva narava povzročila zrušek in vdor plina v območje delovišča dragih tovarišev. Darovali so svoja življenja v svojem največjem delovnem poletu v najlepši življenski dobi zdalekosežnimi načrti za sebe, za svojo družino in našo družbeno skupnost.

Vemo, da jim je njihova izguba prizdejala nepopisne težave za njihovo nadalnje življenje. Naša družbena skupnost bo morala

vašega dragega moža, očeta, prijatelja, temveč je to udarec za celotno našo družbo v kateri bomo tudi odslej morali tesno in še tesneje sodelovati, da lahko vsaj delno premagamo težko vrzel, ki je nastala s to izgubo. Otroci, ki so vsakokrat z veseljem pričakovali svojega očeta, ko se je vračal z napornega dela, tega več ne bodo dočakali, ne bodo se mogli več poigrati in poveselili v pristrčnem družinskem okolju in vsega tega ne bo mogoče nikoli pozabiti in tega tudi nikoli nadomestiti s tako radostjo in ljubeznijo kot je bilo to doslej.

Svojcem, ženam, otrokom in prijateljem izražamo iskreno sožalje in obljublamo, da bomo skrb za njihovo nadalnje življenje delno prevzeli tudi med naše vsakodnevne skrbi.

In tisti dan bo žalosten in grozen in iz prepada temnega na vrh, kjer sije sonce, kjer življenje utripa,

gor, gor vas spravijo tovariši, mrliče, ki vas težko bo spoznati, vas, stokajoče v bolečinah strašnih, umirajoče mučenike dela...

Odlomek iz pesmi »Delavčeva pesem o premogu«, ki jo je napisal Anton Aškerc leta 1893 ob strašni tragediji, ki se je takrat zgodila v Velenjskem rudniku.

Nahtigal (Jožeta) Jože roj. 18. 2. 1932 v Ravnah okraj Celje, poročen, pomočnik kopača, stanoval v Ravnah št. 56 občina Soštanj, zaposlen v RLV od 8. 8. 1957.

To so tovariši, ki so že od začetka zaposlitve v RLV požrtovalno sodelovali na raznih deloviščih v jami, pri družbenem samoupravljanju, kakor tudi pri vseh ostalih akcijah naše družbene skupnosti. Prav tako, kakor na vseh, je tudi na njihovih žuljih zraslo naše novo rudarsko Velenje, v katerem so si ustvarili pogoje za svoje nadalnje življenje, ustvarili svoj dom in družino z velikimi načrti za bodočnost.

V kolektivu so bili priljubljeni, dostopni vsakomur, svoje izkušnje so posredovali tistim, kateri so jih potrebovali. Tudi sami so čutili potrebo po pridobitvi večjega znanja v rudarskem poklicu, katerega so si po svoji volji izbrali. Težko je z besedami izraziti izredno žalost, ki je prizadela kolektiv RLV, posebno pa njihove najdražje: žene, otroke, starše, ostale svojce in prijatelje s katerimi so v vsakodnevnem življenju najtesneje sodelovali.

Peroša (Ivana) Srečko roj. 30. 7. 1927 v Flegi okraj Koper, poročen, oče enega otroka, kvalificiran kopač, stanoval v Tomšičevi 21, Velenje, zaposlen v RLV od 9. 3. 1954.

prevzeti to, kar so oni nudili doslej v svoje breme s tem, da se bo življenje odvijalo naprej zadovoljivo in na potrebni višini s posebno skrbjo za njihove otroke.

Petek (Jakoba) Kazimir roj. 16. 2. 1934 v Ključarovi okraj Koper, poročen, oče dveh otrok, pomočnik kopača, stanoval v Tomšičevi 11, Velenje, zaposlen v RLV od 3. 5. 1957.

Drage žene, otroci, starši in ostali svojci!

Hudo prizadeti sočustvujemo z vami, kajti nesreča, ki vas je doletela, ni samo udarec za vas, ko vam nikoli ne bo mogel povrniti

Srečno, dragi tovariši in večna vam slava!

Jelen (Baltazarja) Alojz roj. 14. 6. 1931 v St. Ilju okraj Celje, poročen, oče dveh otrok, kvalificiran kopač, stanoval v Zidanškovi 7, Velenje zaposlen v RLV od 22. 12. 1953.

OB HUDI NESREČI, KI JE DOLETELA NAŠ KOLEKTIV SO NAM POSLALI SOŽALNE BR-ZOJAVKE:

Vida Tomšič, Viktor Avbelj, Miha Marinko, Franc Simonič, OK ZKS Celje, Rudnik Trbovlje — Hrastnik, Občinski komite ZKS Soštanj, Občinski LO Soštanj, Občinski LO SZDL, Soštanj Občinski sindikalni svet Soštanj

Občinski komite LMS, Soštanj, Rudnik Mežica, Solkanska industrija apna Nova Gorica, Varteks Varaždin, Oganj Verbas, Podjetje »Kamnik«, Občinski LO Zagorje ob Savi, Oddelek za rudarstvo, Ljubljana, Merkur — Sisak, Rudarski inštitut Beograd, DRVT Cantavir, Savet. rudn. uglja Beograd, Sindikalna podružnica rudnika Trbovlje, Kolektiv Kostolac (dir. Ivošević), »Bosanka« Zrenjanin, ZGRMIT LRS Ljubljana, DS »Kurivo« Maribor, Kolektiv »Kuriva« Maribor, NK Železarna — Fužinar, Ravne na Koroškem, UO Geološki zavod, Ljubljana, Rudnik Zenica, Kolektiv Medjim. rudnika, Mursko Središče, »Drvopromet« Rijeka, CO sind. radnika rud. met. in hem. ind. Jugoslavije Beograd, Perovac — Crikvenica, »Les« Ptuj, Gradjevinsko preduzeće »Radnik« Dugo selo, »Rudar« Zagreb, Veletrgov. Samobor, Kurivo — prodaja, Ljubljana, Sind. podružnica rudnika Sečovelje, Streljački savez Jugoslavije Beograd, Redakcija lista »Strelac« Beograd, Kolektiv »Smreka« Maribor, Tehnoimpex Ljubljana, »Kurivo« Nova Gorica, Kolektiv »Ugljen« Zagreb, Kolektiv »Gorenje« Velenje, Atletska zveza Slovenije (VII. prv. Evrope), ki trenira v Velenju, STT Trbovlje, Uprava in sind. podružnica rudnika Raša, »Šuma« Zagreb.

Podjetje »Tehnoimpex« Ljubljana je darovalo 80.000 din za družine ponesrečenih rudarjev.

Ob tej priliki se vsem, ki ste čustvovali z nami, najtopleje zahvaljujemo! Kolektiv RLV.

Huda nesreča v rudniku je zahtevala 4 smrtne žrtve

V petek, 10. avgusta, pet minut pred 7 uro zvečer je zamolklo odjeknil glas rudniške sirene in naznanil, da se 380 metrov globoko pod zemljo dogaja nekaj strašnega.

Dažurni reševavec jamske reševalne ekipe je sprejel kratko sporočilo: V zahodni jami je bila eksplozija. Zgodila se je nesreča. Kličemo na pomoč.

Še nekaj minut pred nesrečo je ta rov v zapadnem polju obiskal Marjan Pavčič, vendar o kakem plinu ni bilo sledu. Dosedanje ugotovitve kažejo, da je prišlo do večjega udara, ko so delali na pripravah z odkopnim strojem PK-3, v neizkopani plasti lignita je bila namreč večja komora napolnjena z ogljikovim dioksidom in metanom, ki je z vso močjo udaril iz nje, ko so z rezilom stroja prebili plast premoga. Plin je vdrl v rov; pri eksploziji je premog zasul podkopni stroj in rudarja Petka ter Jelena, rudarja Nahtigala in Peruša, ki sta delala oddaljena 30 metrov, sta se od plina zadušila, peti rudar Justin Dravšnik, ki je bil od udara plina oddaljen približno 150 metrov je pričel teči iz rova, a je tudi on obležal zastrupljen z ogljikovim dioksidom pomešanim z metanom.

Rudarji, ki so delali v bližini so hitro sprožili alarm in nekako četrte ure po nesreči so reševalne skupine že vdrle v rov s strupe-

nim plinom. Najprej so odnesli iz jame nezvestnega Dravšnika, ki je bil takoj prepeljan v bolnišnico in je zaradi manjše količine plina, zahvaljujoč se takojšnji zdravniški pomoči že okrevail. Nato so prinesli iz jame še mrtva tovariša Nahtigala in Peruša, ki pa na žalost z vsemi prizadevanji zdravnikov — umetnim dihanjem

in inekcijami — nista oživila. Rudarja Jelena in Petka so prinesli okoli 23. ure iz jame. Bila sta zatusa in sta se pri tem zadušila.

Posebna komisija, ki se je sestala da bi natančno proučila vzroke nesreče, je še zaposlena pri tem delu in svojega dokončnega poročila še ni dala. Njene izjave bomo objavili v naslednji številki.

Rudarji izkazujejo svojim tovarišem poslednjo čast.

Na njihovi zadnji poti so jih spremljali tudi prapori

nosti. Tovariš Jerman je ob koncu svojega govora izrekel sožalje prizadetim družinam in rudarskemu kolektivu.

V slovo pokojnikom je zapel domači pevski zbor »Kajuh«, nakar se je razvil dolg žalosten pogrebni spreved, ki je segal prav do središča novega Velenja pa do pokopališča v Šmartnem.

Na čelu spreveda je bilo čez dvajset nosilcev praporov, za njimi okoli 400 rudarjev v črnih uniformah nato nešteto nosilcev venecov, člani kolektiva in skoraj vse prebivalstvo Šaleške doline. Pogreba se je udeležila tudi atletska državna reprezentanca, ki se te dni muči v Velenju. Krste so vozili na dveh kamionih. Pet godb: velenjska, rudarska godba iz Zabukeyce, Trbovelj in Zagorja ter godba šoštanjke Svobode so igrale pogrebne koračnice in razne žalostinke tovarišem v slovo.

Predsednik rudniške sindikalne podružnice Rahten Erno in Hudoval Emil sta se na pokopališču, ki je bilo veliko premajhno da bi sprejelo vse navzoče, spregovorila še zadnje ganljive besede žrtvam nesreče v slovo. Nato je Velenjska godba zaigrala žalostinko in zadnji pozdrav je bil poklon praporov nad jamo s tvariši. Alojza Jelena in Srečka Perušo so pokopali na velenjskem pokopališču, Jožeta Nahtigala na Šaštanjskem, Kazimira Petka pa na šaleškem pokopališču.

Velenjčani so se poslovili od svojih tovarišev

Petek, sobota in nedelja so bili za novo Velenje najbolj žalostni dnevi od svojega nastanka. Z rudarji in družinami ponesrečenih je žalovala za štirimi mladimi življenji vsa Šaleška dolina in njena okolica. Vse mesto je bilo ode-to v črno in oči slehernega Velenjčana so bile solzne. Z nebotičnika je plapolala velika črna zastava, medtem ko so nacionalne, rudarske in partijske zastave visele spuščene na pol droga in nemo govorile o veliki tragediji.

V soboto popoldne so v avlo Kulturnega doma položili krste pokojnikov. Množice ljudi so prihale, da bi se še zadnjič poslovile od ponesrečenih rudarjev. Tovariši v uniformah — častna

straža, je neprekinjeno izkazovala poslednjo čast ponesrečencem. Številni rudarski in drugi kolektivi iz zasavskega bazena, iz Mežice, Lendave, Celja, Maribora in drugih krajev so izrazili svoje globoko sočustvovanje prizadetim velenjskim rudarjem. Preko 100 venecov je krasilo krste z mladimi rudarji.

V nedeljo, ob 16. uri, se je pričela pogrebna svečanost. Udeležilo se jo je nad 5.000 ljudi, med drugimi razni predstavniki kolektivov, množičnih organizacij, prišli so člani republiškega Izvršnega sveta, Riko Jerman, predsednik OLO Miro Cvenk in drugi. Med igranjem žalostinke so prenesli krste na ploščad pred Kulturnim domom. Prvi je govo-

ril predstavnik organizacije SZDL Jože Vovk, v imenu rudniškega komiteja ZKS se je od pokojnikov poslovil Ciril Grebenšek. Oba sta izrazila globoko potrtoost zaradi mladih tovarišev, ki so darovali svoja življenja v največjem delovnem poletu in v svojih najlepših letih. Zagotovila sta tudi, da bo rudarski kolektiv Velenja in vsa družbena skupnost stala njihovim družinam ob strani in po svojih močeh skrbela zanje.

V imenu izvršnega sveta LRS je spregovoril Riko Jerman. Med drugim je dejal, da nas ta žalostni dogodek opozarja da moramo vedno in povsod storiti vse za zavarovanje zdravja in življenj delavcev oziroma proizvajalcev. Nobeni napor, nobena materialna sredstva niso prevelika, da bi opustili ukrepe za zagotovitev var-

Problematika fluktuacije na RLV

od 1. 1. 1962 do 31. 6. 1962

Fluktuacija in gibanje zaposlenih je za podjetje resen problem. Če ugotovljamo, da se sleherno leto izmenja skoraj tretino vsega kolektiva. Iz kadrovske evidence je razvidno, da je samo iz jame vzhod in zahod, če ne upoštevamo onih, ki jim je prenehalo delovno razmerje zaradi odsluženja kadrovskega roka in upokojitve, od 1. 1. 1962 do 30. 6. 1962, fluktuiralo 107 delavcev.

Po priznanih kvalifikacijah je fluktuiralo:

kval. delavcev	25
polkv. delavcev	13
nekv. delavcev	69
Skupaj	107

od tega:

rudarske stroke	
kval. delavcev	18
polkv. delavcev	12
nekv. delavcev	69
kovinarske stroke	
kval. delavcev	7
polkv. delavcev	1
nekv. delavcev	—
Skupaj	107

od teh je bilo:

samskih	69	ali	64.0 %
poročenih	37	ali	35.0 %
ločenih	1	ali	1.0 %
Skupaj	107		

Med zaposlitvijo pri RLV so stanovali:

v Velenju	85
Šoštanj	3
Skalah	2
Družmirju	2
Šaleku	2
Lokovici	1
Podkraj	1
Soči	1
Sv. Florjanu	1
Paki	2
Hramšah	2
Studenci	2
Lazah	1
Šm. ob Paki	1
Doberni	1

Iz zgornjega podatka je razvidno, da je v Velenju stanovalo 78.7 % delavcev, ki so fluktuirali v omenjenem razdobju.

22 delavcev od 107 jih je stanovalo izven Velenja, 85 pa v samskih stanovanjih rudnikih, oz. v rudniških stanovanjih.

Pregled delovnega staža pri RLV je bil takle:

	od tega	KV	PK	NK
1 mesec	2	2	-	-
2 meseca	2	-	-	2
3 mesece	5	1	-	4
4 mesece	5	1	-	4
5 mesecev	7	1	1	5
6 mesecev	7	3	-	4
7 mesecev	10	2	1	7
8 mesecev	12	3	-	9
9 mesecev	7	3	-	4
10 mesecev	7	3	1	3
11 mesecev	6	2	3	1
12 mesecev	8	1	2	5
13 mesecev	4	2	-	2
14 mesecev	5	1	-	4
15 mesecev	4	1	-	2
16 mesecev	2	-	1	1
17 mesecev	3	-	-	3
od 18-24 mes.	3	-	1	2
2 in več let	8	-	3	5
Skupaj:	107	26	13	68

Prikaz fluktuacije po starosti:

od 18 — 20 let starosti	20
20 — 25 let	42
26 — 30 let	26
30 — 35 let	17
od 36 let dalje	2
Skupaj	107

Način prenehanja del. razmerja:

poskušnja	4
odpoved delavca	13
samovoljno	72
ali od 107 fluktuiranih 67.2 %.	
sporazumno	14
odpov. podjetja	4

Iz zgornjih podatkov je razvidno, da povzročajo fluktuacije v glavnem mladi, samski delavci ter poročeni, ki so ločeni od svojih družin. Neznatna pa je fluktuacija poročenih delavcev, ki stanujejo v rudniških stanovanjih ali v bližnji okolici.

Največ rudarjev je zapustilo rudnik brez odpovedi, oz. samovoljno. Ti delavci ne pridejo v kadrovske soc. oddelek, zato razloge za prekinitve dela težko ugotovljamo. V kolikor imamo priložnost, poskušamo poiskati globlje vzroke fluktuacije.

Posamezniki navajajo predvsem sledeče vzroke:

1. pretežno fizično delo in težki delovni pogoji (novinci ne morejo slediti tempu starejših)

2. sorazmerno z drugimi panogami preizek zaslužek.

3. nepravilni odnosi med predpostavljenimi in podrejenimi, v nekaterih primerih tudi med starejšimi in novimi delavci (starejšimi po stažu).

Pri odnosih ni problem toliko v tem, da bi bili odnosi grobi, sovražni ali podcenjevalni. Kaže, da je problem bolj v tem, da pri nekaterih nadrejenih in starejših manjka znanje in razumevanje za materialne, fiziološke in društvene težave novincev, ki se zelo težko prilagodijo delu v jami.

Zainteresirati bi blo potrebno vse predpostavljene in starejše delavce, da bi ti bolj upoštevali novince in njihove začetne težave, da bi jih vzpodbudili in da bi bili strpni v času, ko se prilagajajo na življenje in delo v jami.

Problem fluktuacije je problem celotnega kolektiva, zato bi morali angažirati vse upravne in samoupravne organe, kakor tudi vse posameznike pri reševanju tega problema.

IV. zasedanje centralnega delavskega sveta RLV

Na 4. rednem zasedanju centralnega delavskega sveta RLV, ki je bilo 31. julija, so najprej obravnavali spremembe finančnega plana za 1962. leto.

Ker po napovedih pričakujemo, da se bo obrestna mera za obresti iz poslovnega sklada znižala za premogovnike od dosedanjih 4 % na 1 % (to znižanje pa bi pomenilo za naš kolektiv nekaj nad 90 milijonov dinarjev) so člani centralnega delavskega sveta menili, da predlog za spremembo finančnega plana predložimo v dokončni obliki na naslednjem zasedanju. Temeljito pa so obravnavali tiste postavke v spremenjenem finančnem planu, ki so dokončne.

Dodatni socialni prispevek predstavlja dokaj močno stroškovno postavko v našem finančnem planu. Zato ni čudno, če so člani delavskega sveta živahno razpravljali o problemih socialnega in zdravstvenega zavarovanja. Razprava je pokazala, da se stopnjuje interes neposrednih proizvajalcev za to vprašanje. Vsi diskutanti so pokazali dobro voljo, da bi bili problemi iz socialnega in zdravstvenega zavarovanja čim bolj zadovoljivo rešeni v prid skupnosti in kolektiva.

Po končani razpravi so člani Centralnega delavskega sveta sprejeli naslednje sklepe:

HTV komisija pri CDS naj obdelava problematiko socialne in zdravstvene službe s posebnim ozirom na naš rudnik. V tej problematiki naj analitično obdelava gibanje bolnih in nezgodnikov v preteklem polletju, kakor tudi prikaže vlogo in vpliv kolektiva v urejanju perečih problemov, ki jih kaže ta problematika.

HTV komisija naj priloži k tej problematiki konkretne predloge,

za katere meni, da bi mogli koristno služiti za znižanje stališča za bolne in nezgodne.

Na posebno obravnavo te problematike naj centralni delavski svet povabi svet za zdravstvo pri ObLO Šoštanj, zdravnike zdravstvenega doma v Velenju in Šoštanju ter zavod za socialno zavarovanje v Celju.

Poleg tega pa so na zadnjem zasedanju obravnavali tudi poročilo komisije za investicije o nadaljnji investicijski izgradnji.

V družbenem planu RLV za leto 1962 je za novogradnjo projektnega biroja predvideno 80.000.000 dinarjev za gradbena dela. Ker pa je ZIS izdal priporočilo, da naj se ustavi vsa dela na administrativno upravnih zgradbah, so začeta dela ob koncu aprila na tem objektu ustavili. Med drugim priporočilo ZIS-a tudi izrecno poudarja, da je potrebno za slučaj prekinitve del objekte zavarovati. Zaradi tega je obratni delavski svet gradbenega obrata imenoval komisijo, ki predlaga kot najboljše zaščito dograditev objekta do III. faze.

Ugotovljeno je, da se novogradnja biroja ne smatra kot administrativno-upravna zgradba, temveč kot poslovna, zato je centralni delavski svet sprejel sklep, da objekt pravilno zaščiti in odobril za nadaljevanje del do vključno III. faze znesek 38.755.000 dinarjev iz investicijskega sklada.

Gradbeni obrat je dela na lesnem skladišču, predvidenem po proračunu, dokončal do sredine aprila, ker so v naslovnem spisku amortizacije za leto 1962 predvidena sredstva v celoti izčrpana. Zato je centralni delavski svet na zadnjem zasedanju odobril iz sredstev amortizacije pokritje teh del v višini 9.469.231 dinarjev. Glede nadaljevanja del na les-

Sindikalisti iz Sovjetske zveze v Velenju

Od 12. do 15. avgusta je bila v Velenju šest članska delegacija Sindikata delavcev-rudarjev, metalurgov in delavcev kemične industrije Sovjetske zveze. Goste so v nedeljo popoldne sprejeli predstavniki naše sindikalne podružnice in predstavniki organov delavskega samoupravljanja. Naslednji dan so si sovjetski sindikalisti ogledovali naprave velenjskega rudnika, popoldne pa so bili razgovori z družbeno-političnim aktivom o delu delavskih samoupravnih organov. Pred odhodom so si gostje ogledali novo Velenje, kulturni dom, delavski klub ter imeli daljši razgovor s predstavniki izvršnega odbora Sindikata Rudnika lignita velenje o vlogi sindikalne organizacije pri reševanju pravic in dolžnosti članov delovnega kolektiva. Ob odhodu so izrazili vse priznanje nad socialistično zavestjo delovnih ljudi in navdušenje nad lepim mestom.

nem skladišču je centralni delavski svet menil, da mora ureditev celotnega skladišča predhodno programsko rešiti, posebno zaradi tega, ker je potrebno istočasno urediti tudi premostitev žage iz starega jaska. V programu se naj upošteva perspektivno nadomeščanje lesa z drugimi načini podpiranja v jami. Zato je centralni delavski svet sklenil, da moramo po temeljiti proučitvi tega problema izdelati program in pripraviti potrebne tehnične dokumentacije pred nadaljevanjem del in pred odobritvijo za to potrebnih sredstev.

Mimo tega so na tem zasedanju, ko so razpravljali o poročilu komisije za investicije, sprejeli še naslednja sklepa:

Za gradnjo skladišča plina se odobrijo sredstva v višini din 3.000.000 iz amortizacije. Z deli naj pričnejo takoj, ko bo odobrena za to potrebna tehnična dokumentacija.

Programsko naj obdelajo potrebo po razširitvi garderob na jasku v Prelogah. Pri tem naj investitor upošteva primeren prostor za malice in za sestanke. Dela se naj pričnejo takoj, ko bo pripravljena in odobrena potrebna dokumentacija.

Centralni delavski svet je potrdil še investicijski program za II. etapo izgradnje počitniškega doma v Flesu v skupnem investicijskem znesku 96.915.000 dinarjev in sprejel ter potrdil pravilnik o uporabi osebnih avtomobilov.

Na koncu so člani razpravljali in sklepali o posameznih predlogih obratnih delavskih svetov.

OPRAVIČILO KOLEKTIVU

Oprostite nam, ker je izšel časopis z nekajdnevno zamudo. Zaradi nesreče v rudniku je bilo potrebno že izdelan časopis delno spremeniti in dopolniti.

Uredništvo

PRAVILNIK

O KORIŠČENJU SKLADA SAMOPOMOČI SINDIKATA PRI RUDNIKU LIGNITA — VELENJE

Splošna določila:

1. člen

Sklad samopomoči smo ustanovili z namenom, da s sredstvi nudi prizadetim članom sindikata in njihovim ožjim svojcem občasno pomoč, ob pogojih, ki so določeni v tem Pravilniku.

2. člen

Sredstva sklada formiramo s prispevkom članov v znesku 100 dinarjev mesečno in dotacijami iz proračuna sindikata za socialne dajatve. Plaćanje je prostovoljno. Kdor ne plačuje, ni upravičen do nobene pomoči iz tega Pravilnika.

3. člen

Sklad upravlja odbor sklada. S sredstvi sklada pa razpolagajo sindikalni odbori podružnic pri ekonomskih in obračunskih enotah, razen v primerih, ki so posebej določeni v tem Pravilniku.

4. člen

Upravni odbor sklada imenuje in razreši izvršni odbor sindikata RLV.

5. člen

Sklepe sindikalnih odborov podružnic, ki se nanašajo na dajatve in sklada samopomoči, izvršuje upravni odbor sklada. Če sklepi niso v skladu z določili tega Pravilnika, jih Upravni odbor sklada zavrne z obrazložitvijo na sindikalne odbore podružnic.

6. člen

Če sindikalni odbor podružnice na zavržen sklep Upravnega odbora sklada ponovno sklade, da ni v skladu z določili Pravilnika, o tem lahko dokončno določi izvršni odbor sindikata RLV.

7. člen

Zoper sklepe Sindikalnega odbora podružnice je dopustna pritožba v roku 8 dni na izvršni odbor sindikata RLV. Pritožbeni postopek mora biti v skladu z določili Zakona o splošnem upravnem postopku.

Koriščenje sredstev sklada

8. člen

V primeru daljše bolezni in težje poškodbe pri delu, se po dveh mesecih dodeli občasna pomoč v znesku od 3.000 do 6.000 dinarjev.

9. člen

Svojci umrlega člana so upravičeni tudi do pogrebne v znesku 25.000 dinarjev. Če je vzrok smrti nezgoda pri delu, pa znaša pogrebna 50.000 dinarjev. Član je upravičen tudi do pogrebne za ožjega svojca (zakonskega druga in otroke), če ga je neposredno pred smrtjo vzdrževal. Pogrebna znaša za otroka do 7. leta starosti 10.000 din. Nad 7. let starega otroka in zakonskega druga pa znaša pogrebna 15.000 dinarjev.

10. člen

Svojcem člana, ki se je smrtno ponesrečil pri delu je mesečna pomoč v znesku 5.000 dinarjev za nepreskrbljenega družinskega člana. Pomoč iz tega člana dajemo do uveljavitve pokojnine, do ustrezne zaposlitve ali eventualne ponovne sklenitve zakonske zveze. Dajatve iz tega člana ne morejo trajati več od 6 mesecev.

11. člen

Otrokom smrtno ponesrečenega člana pri delu dajemo stalno pomoč v znesku 2.000 dinarjev do 15. leta starosti.

Dokler prejema družina pomoč iz 10. čl. t. Pravilnika pomoči iz 1. odstavka t. čl. ne dajemo.

Končna določila

12. člen

Pravico do pomoči iz sklada samopomoči dobi član po 6. mesecih članstva v sindikatu RLV, pod pogojem, da od vsega začetka redno plačuje določen prispevek (2. člen Pravilnika) v sklad samopomoči.

Določila prvega odstavka t. čl. ne veljajo za pomoč, do katerih so upravičeni svojci pri delu smrtno ponesrečenega člana.

13. člen

Če član preneha plačevati določen prispevek, izgubi vse pravice določene v tem Pravilniku.

14. člen

Član nima pravice, zahtevati povrnitev vplačane vsote v sklad samopomoči.

15. člen

Dajatve iz sklada samopomoči se začno dajati, ko bo Pravilnik veljaven.

16. člen

Dokončno ali posamezno lahko določila iz tega Pravilnika spreminja le najvišji organ, t. j. redni ali izredni občni zbor Sindikata RLV.

Srečno!

Predsednik
Erno Rahten

Regulacija Pake IN GRADNJA CESTE VELENJE - ŠOŠTANJ

Izgradnja Velenja je terjala dokaj obsežna komunikacijska dela, od katerih sodijo med najvažnejša regulacija PAKE in gradnja cest.

Bila prva etapa reguliranja struge, ki poteka od Saleka preko »centra«, starega Velenja do stare žage »ŠPENK«, cca 350 m niže železniškega mostu s tem konča-

To z namenom, usposobiti teren za nadaljnjo zazidavo. Z deli na drugi etapi smo pričeli v l. 1961 in sicer na dveh odsekih: Pesje—Velenje in Šoštanj—Pesje. Celotna dolžina obeh odsekov znaša 3.950 m. Od tega prvi odsek 1.550 metrov drugi pa 2.400 m. Dela na odseku Pesje—Velenje izvaja gradbeni obrat RLV, ki je doslej izvršil vsega 970 m, na odseku Šoštanj—Pesje pa vodna skupnost Celje, ki je izvršila do sedaj 1.030 m. Neizvršenih je ostalo od celotne druge etape, upoštevajoč do konca julija tega leta izvršena dela, še 1.950 m, kar pa bo možno prav lahko izvršiti do konca leta 1963.

Vzporedno z regulacijo Pake gradnja oba izvajavca tudi novo cesto, ki bo v poznejših obdobjih nadomeščala sedanjo cesto Velenje—Šoštanj, ki bo opuščena. Celotna dolžina predvidene ceste znaša 4.500 m. Od tega odsek Pesje—Velenje 2.000 m, odsek Šoštanj—Pesje pa 2.500 m. Z deli na obeh odsekih ceste so pričeli proti koncu lanskega leta. Po planu je predvideno, da na obeh odsekih izvršijo letos po 1.500 m kompletno z vsemi deli, razen površinske obdelave z asfaltom. To bodo opravili, ko bo pripravljena za to celotna dolžina ceste. Izredno neugodno vreme je bilo vzrok in je vplivalo, da dela na cesti niso izvršena več kot s 30% letošnjega

(Nadaljevanje na 5. strani)

Pogled na tlakovano dno nove struge reke Pake

Stara struga Pake je bila neurejena in je vsled svojega nepravilnega in vijugastega toka povzročila pogosto poplavljenost terena, ki je bil zaradi tega neprikladen za zazidavo. Vsled tega smo vzporedno z izgradnjo spodnjega Velenja morali začeti regulirati Pake v njenem gornjem toku skozi Velenje. Z deli na regulaciji Pake smo pričeli v letu 1956. Nadaljevali pa smo jo postopoma v naslednjih letih. Tako je

na. K izgradnji regulacije, izvršeni v prvi etapi, so veliko prispevali prebivalci Velenja z udarniškim delom, ter s tem pripomogli z svojim deležem, k hitrejši in cenejši izgradnji Velenja.

Kompleks parcel med Velenjem in Šoštanjem je predviden in rezerviran za industrijsko izgradnjo. Zaradi tega smo takoj po izgradnji prve etape regulacije začeli s pripravami za drugo etapo.

Del nove struge in regulirane Pake ter bodoče ceste Velenje—Šoštanj

Kulturna tradicija v rudarskem poklicu

Ze od pradavnine so v Sloveniji rudarji. To povedo zgodovinske listine in kažejo na mnogih krajih vidna stara rudarska dela. Tako vemo, da so rudarili že prarodni Ilirji in Keltoi v bližini utrjenih gradišč s stolpnici. Tu je znamenita okolica Litije s prazgodovinsko naselbino na Vačah enako kot Magdalenska gora pri Smarju pod Ljubljano. V grobiščih starih gomil so našli številne predmete tedanje kulture iz bakra, brona, svinca in pozne železa. Da je bilo rudarstvo v naših Alpah v bakreni in poznejši bronasti dobi zelo razvito, nam pripovedujejo pravljice o pritlikavcih rudarjih-palčkih, ki so hranili ključce zemeljskih zakladov. Pripovedujejo o Benečanih,

ki so pri nas našli zlato. Od tedaj poteka bajka o Zlatorogu, kate-rega zlati rogovi odpro zaklade v planinah pod Bogatinom. V Ziljski dolini na Koroškem so slovele topilnice brona, v Rublju svinčeni premeti, poleg železnega orodja iz Kanalske doline. Rimljani so iskali pri nas predvsem plemenite kovine. Toda enako na visoki stopnji je bilo tedaj naše rudarstvo barvnih kovin, npr. okrog Litije in v Knapovžah. Rimski pesniki opevajo norijsko jeklo, slovito za izdelavo orožja in orodja. Slovenci, ki so v 6. in 7. stoletju naselili naše kraje, so že znali topiti in obdelovati železo na poseben način, ki se je ohranil skozi ves srednji vek. Slovenci so bili rudarji v Eisenerju, ki ga omeni zgodovina leta 712 in kovinskem rudniku Sentenart leta 890 v Avstriji. Po pomembnem rudarjenju svinčene rude na Spodnjem Koroškem je dobilo mesto Pliberk-Velikovec v 13. stoletju svoje ime. Zgodovinski viri omenjajo v Mežici prevoze na Peci že leta 1442. Ob prehodu v novi vek okrog leta 1493 je našel neki kmet živo srebro v studencu v Idriji. Italijan Virgilij Formentini je pa v Čedadu zaprosil za rudno dovoljenje za živo srebro, ki ga je zagledal na bregovih Idrijce. Rudnik Idrija je 200 let zalagal ves svet s cinobrom. V Železnikih, Kropi, Kamni Gorici in v Gorenjskem kotu so pričeli v 14. stoletju pridobivati železno rudo in v fužinah z izrabo vodnih moči razvijali železarsko obrt. V prevratni dobi industrializacije konec 18. stoletja postane premogovno bogastvo v Zagorski dolini, dalje ob Savi in Savinji vir dolgoletne rudarske, topilniške in steklarske dejavnosti.

Rudarstvo se je razvijalo v zgodovinski dobi v samosvojih okoliščinah, večkrat od ostalega ljudskega dogajanja. Zaradi tega so pridobili rudarji svoje posebne navade in običaje, nosili so posebne noše-oblačila, na poseben način so se izražali. Ustvarjali so posebna rudarska naselja in živel v svoji veri in s svojimi vražami različno življenje od sosedov. Velike vrednote, ki so jih ustvarjali, so jim pridobile posebne privilegije, tako svoje posebno pravo, svoje lastno vodstvo z rudarskim sodnikom, pravice do svobodnega naseljevanja v rudarskih krajih, s čimer so postali osebno prosti in so lahko ustanovili svoje korporacije z lastno samoupravo in rudarskim oskrbnikom.

Svojo upravo so imeli rudarji zagotovljeno v rudarskih redih, kjer je bil določen za vodilnega nameščena rudarske družbe rudarski mojster, ki je sprejemal in odpuščal rudarje in skrbel za njihovo izplačilo. Za pravilno in ugodno odkupovanje so skrbeli izvoljeni porotniki, medtem ko sta bila zastopnika družbe jamski in šihtni mojster. Jamnik je pisal šithe in spravljaj rudo v skladišče, šihtni mojster pa je skrbel za

prodajo izračunal dobiček ali izgubo na posamezne družbene deleže — kukse.

Rudniki so postali zgodaj kulturna središča. Tako so v Idriji prezidali že leta 1775 shrambo orodja in gledališče in dobili naslednje leto 1776 svojo rudarsko godbo. Prva nedeljska šola se je pričela 1581, rudnik pa je vzdrževal rudarsko šolo od leta 1737 naprej. Zaradi težavnega in nevarnega dela so rudarji ustanovili prve socialne ustanove za podporo vdovam in sirotam ponesrečenih rudarjev, sirotišnice in bolnišnice s prispevki od naklad oproščenih kuksov, pozneje imenovane »Bratovske skladišnice«, za katere so izšla pri nas že leta 1696 glavna navodila.

Rudarji so imeli na svojih rudarskih mejah pravico lova in ribištva in so kot osebno prosti smeli nositi orožje, s katerim so večkrat branili svojo neodvisnost in domovino. Stajerski rudarji so pomagali braniti Dunaj med obleganjem Turkov, koroški rudarji so za pomoč pri obleganju Beograda leta 1717 od vojskovodje princa Eugena svilnatno zastavo, idrijski rudarji pa od cesarice Marije Terezije oblačilo za praznik dneva rudarjev, ker so leta 1739 pomagali porušiti v Belem gradu turške utrabe.

Rudarska slavnostna noša-obleka, ki poteka od praktične poklicne obleke iz sredine 18. stoletja, je bila sledeča: rudar je nosil čez tilnik segajoče lase povežane med delom s trakovi, srajco z naborniki, usnjene dokolenske hlače, rdeč progast telovnik, črn jamski suknjič s kovinskimi gumbi z izbočenim rudarskim znakom, bele nogavice, čevlje z zaponkami, na glavi kapo, pri delu pa klobuk iz debelga črnega usnja in rudarsko usnje čez zadnjo plat hlače. Rudarski nameščenci, profesionisti in godci, so nosili kape-čake s perjanicami in jamske palice z izrezljanimi sekiricami ter okrašenimi toporišči. Za zaplinjene jame nevarne lesčerbe-svetilke, prvotno majhne lončene posodice, napolnjene z vosekom, pozneje še železne z repičnim oljem, v katerih je goril steno, so zamenjali šele začetkom 20. stoletja za varnostne bencinske svetilke. Rudarske zastave, ki veljajo stoletja kot simbol tovarštva in nerazdružnosti rudarjev, so bile prvotno enake zastavam obrtnih celov, po navadi črno-bele barve z upodobljenim patronom rudarstva in rudarskim znakom: kladivom in železom v lovorjevem vencu.

Med rudarji je nešteto pregovorov in besede, katerih pomen je prikrojen običajem rudarstva kot npr. jama je mama; zapravljati ali zalivati sloj, pomeni pijančevati, nekomu sedeti na rudarski kuži, pomeni, da ga strogo nadzorujemo, vzeti komu rudarsko kožo, pomeni, rudarja spoditi iz službe zaradi nečastnega dejanja.

Rudarji, ki so delali v Nemčiji, vedo povedati, da je tam v na-

vadi pozdrav edino »Glückauf«, za kar se je udomačil sedaj domači pozdrav »Srečno«, kar pomeni, da se vrne rudar srečno iz jame.

Ze od nekdaj so ljubili rudarji petje, tako pravi Agricola v svoji zgodovini rudarstva »De re metallica«, ki je izšla sredi 16. stoletja, da si rudarji, ko končajo težavno podzemeljsko delo, olajšajo srce s pesmijo, ki jo pojejo v zboru rudarskega kroga. Nekateri napevi kot rudarske himne so znani rudarjem celega sveta, čeprav jo pojo z različnimi besedili rudarskih narodov. Prej so v starih rudniških običajni knapovski ples izvajali le moški na prostem zunaj vihteč prižgane jamšarice-svetilke, obračajoč se po taktu godbe in so predstavljali prisposode iz rudarskega življenja. Ta ples se je obdržal do leta 1854 na Koroškem.

Rudarske javne veselice je prirejal prej rudnik na svoje stroške ob obletnicah, pomembnih za njegovo delovanje. Tako so praznovali v Idriji dolgo dobo do leta 1948 dan, ko so našli po skoraj že opuščnem in dolgem brezplodnem iskanju 22. junija leta 1508 globoko pod zemljo zopet srebrno žilo. Baje »se je pokazal tedaj rudarjem v sanjah sv. Ahacij in pokazal kraj, kjer naj začnejo kopati«. Rudarski praznik se je začel na predvečer, s slavnostno razsvetljavo po mestu. Rudniški objekti so bili razsvetljeni z jamšaricami, z obhodom, z godbo in z baklami. Drugo jutro se je pričelo z budnico. Dopoldne so opravili slavnostno mašo s procesijo k okrašenim vhomom in rove. Mašo je spremljala godba in petje po mestu okrašenem z zastavami, med zvonjenjem vseh zvonov in streljanjem z možnarji. Pri paradi uniformiranih rudarjev, nadzornikov z rudarskimi palicami čez ramo, z zastavami v štirih redih, je vodil mimohod najpomembnejši rudar s potegnjenim rudarskim mečem pred rudniškim vodstvom, ki se je zbralo pred ljudsko šolo. Praznovanje je zaključila javna veselica v Mejci, kjer je bilo postavljeno zvečer na z lampami okrašenem veseličnem prostoru streljšče in kegljšče. Igrali so tombole in imeli druge zabave. Tam so zvečer spuščali rakete. V spomin na veliko rudniško nesrečo, ko je leta 1532 zasulo v jami 50 rudarjev, so v Idriji praznovali tudi »zaščitnico rudarjev sv. Barbaro«, ki so jo slavili od 14. stoletja naprej tudi v drugih rudnikih. Zanimivo je, da je bila v rudniku Idrija za nove rudarje že leta 1829 predpisana rudarska prisega.

Rudarji so verjeli »v dobre in zle duhove«, ki naj bi prebivali med njimi v tesnih jamah. Nekateri teh »duhov« naj bi bili že veliki, najmanjši pa so jamšarice, »kazali« rudarjem nahajališče rude ter »preprečevali« jamske nesreče. Zgodovinar Valvazor piše l. 1683, da »opozarjajo« škrti rudarje kje se bo utrgala zemeljska plast. Baje se je pokazal »bergmandelc« zadnjič pri težki nesreči, ko se je ponesrečilo leta 1846 17 rudarjev. V idrijskih jamah je bila prazna vera, da zahtevajo »zli duhovi« v določenem (Nadaljevanje na 12. strani)

Pred kulturnim domom v Velenju starejši rudarji na slovesen način, z običajem »Skoka preko kože« na rudarski praznik, 3. julij, sprejemamo v svojo sredino mlade rudarje, učence Indrijske rudarske šole.

REGULACIJA PAKE IN NOVE CESTE VELENJE—SOŠTANJ

(Nadaljevanje s prejšnje strani) plana. Oba izvajavca bosta morala sedaj v drugem polletju krepko poprijeti, da bosta nadoknadila zamujeno. Dela so sedaj v polnem teku in po vseh predvidevanjih sodeč ne bosta ostala v zaostanku.

Nova cesta bo zelo sodobno grajena, saj znaša celotna širina ceste 12,00 m. Od tega odpade na vozišče 7,00 m, na kolesarsko stezo in hodnik pa 2 x po 2,50 m. Po dosedanjih predvidevanjih bi naj bila celotna dolžina predvidene trase končana do leta 1963. Predhodno izvršeni odseki pa naj bi že služili pripravljalnim delom za začetek del na energo-kemičnem kombinatu.

Dokončanje regulacije Pake in dovršitev ceste bo v funkcionalnem in pa tudi v estetskem pogledu nadaljnja pridobitev Salske doline. Božnik K.

Ker je bil naš sprehod po ulicah Budimpešte v primerjavi z njeno razsežnostjo zelo površen, smo lahko videli le zunanjo podobo tega milijonskega mesta. Nedvomno so tudi tu, kot v vsakem večjem mestu, neštete posebnosti, ki privlačijo popotnike in na njega napravijo nepozabni vtis. Razumljivo je, da jih v tako kratkem času nismo mogli opaziti.

Ko smo ponovno sedeli v vlaku in nadaljevali pot, smo o vtisih z budimpeštanskih ulic vsak po svoje razpravljali. Neokusno aranžirana izložbena okna, slabo razvit cestni promet in dolge vrste čakajočih pred nekaterimi prodajalnami, so bili motivi, ki so razvili široko in klepetavo debato. Mene je motilo, da so nas, čeprav smo molčali in s tem prikrili spoznavni znak tujca, povsod spremljali radovedni pogledi domačinov. Morda smo bili za njihove pojme malce preveč »zahodnjaško« oblačeni.

Utesnjen prostor v vagonu, žgoče sonce in črne saje, ki so trumoma obsipavale naša preznojena telesa, so nam kmalu zagrenile dobro voljo. Naveličali smo se nadaljnje vožnje po Madžarski. Dežela je enolična, še bolj kot panorama naše Panonske nižine. Tu in tam manjša naselja, med temi pa zelo slabo obdelana polja, ki

Ljuban Naraks

jih obdelujejo skoraj povsod brez mehanizacije.

Razgovor smo navezali z rdečearmejci, ki služijo triletni kadroviški rok v Madžarski. Potovali so na krajši dopust k domačim. Kmalu smo postali dobri »družja«, in Vasja, ki je že dalj časa v vojaški suknji, nam je preganjal čas z igranjem na harmoniko. Mi smo želeli ruske pesmi iz Ukrajine, Kavkaza in drugod, njemu pa je bila bolj všeč »Marina« Roca Granatta in še nekateri drugi šlagerji starejšega tipa. Vse kaže, da počasi prihaja »vpliv z zahoda« tudi v vrste dobro prekaljene Rdeče armade. Sicer pa je »Marina« v Sovjetski zvezi bolj priljubljena kot »Podmoskovnje večera«. Na našo željo pa nam je Vasja tudi to melodijo večkrat zaporedoma z igral. Morda je ravno Vasjino prijetno igranje vplivalo name, da sem zagotovo sklenil kupiti originalni posnetek gramofonske plošče »Podmoskovnje večera«. Ko smo prispeli v Moskvo, smo takoj zvedeli, da so gramofonske plošče pri njih izredno poceni in da imajo nanje posnete vse mogoče stvari, razen seveda jazza. Kljub temu, da imajo v specialnih trgovinah, kjer je nad vhom pisalo »Plastinica«, plošče s celotnim potekom Gagarinovega poleta v vesolje, vsa dejanja opere M. Musorgskega »Boris Godunov« in še originalne Leninove govore, sem zaman preletel vhode mnogih »Plastinica« v Moskvi, Leningradu, Kijevu in Čopu, da bi se vrnil domov z izbrano ploščo. Popularne »Podmoskovnje večera« nisem nikjer dobil.

»DOBRODOŠLI PRIJATELJI IZ JUGOSLAVIJE...«

Valentin, vodič »Sputnika«, nas je s temi prijaznimi besedami sprejel na peronu železniške postaje v Čopu, takoj, ko je zvedel, da smo Jugoslovani. Začele so se carinske formalnosti. Na deklaracijo smo vpisali predmete iz zlata in tujo valuto. Potem smo odšli v posebno sobo, kjer so sovjetski cariniki brez kakršnega koli pregleda potrdili vpisane predmete in valuto v deklaracijsko izjavo.

Takoj, ko smo prestopili sovjetska tla, smo bili deležni posebne pozornosti, ki so jo naši gostitelji še večkrat ponovili. Ko so pregledali in ocarinili prtljago ostalim potnikom, bi morala priti na vrsto skupina madžarskih mladincev, ki je že stala pred nami. Kar naenkrat pa so iz vrste izločili Madžare in uvrstili nas. Malenkostna poteza, ki v Sovjetski zvezi mnogo pomeni! Spoznali smo, da so bile besede: »Dobrodošli prijatelji iz Jugoslavije...« s katerimi nas je sprejel Valentin, resnični odraz njihovih želja. Hoteli so biti nadvse pozorni in nam nuditi čim več, da bi iz Sovjetske zveze odšli z najlepšimi vtisi. Njihova pozornost je bila včasih že preveč očitno zrežirana. Vendar pa jim tega ne smemo šteti v zlo, saj gre v Sovjetski zvezi vse po planu. Zato se ne smemo čuditi, če je bil tudi naš sprejem »plansko« pripravljen.

Na kamenitem podstavku pred zvonikom Ivana Velikega je postavljen mogočni zvon — car. Ker je to največji zvon na svetu, se zato imenuje car. Ves zvon je težak 200 ton. Od 1733. do 1735. leta so ga v Kremlju odlili ruski mojstri. Pri izdelavi sta mojstra oče in sin Motorinima uporabljala star razbit zvon iz časov carjev Borisa Godunova in Alekseja Mihajloviča. Ko je leta 1737. zgorela skoraj vsa Moskva in Kremelj, je bil v tem požaru poškodovan tudi zvon — car. Od ognja razžarjen zvon je padel iz zvonika v jamo z vodo. Pri nenadnem ohlajenju je zvon počil in od njega je izpadel del, ki je težak 11,5 ton. To je dobro vidno tudi na sliki.

Po Sovjetski zvezi 2

Pogled na stavbo Prezidijuma vrhovnega sovjeta ZSSR in Sovjeta ministrov. V njej je živel in delal od marca do aprila 1918. leta veliki revolucionar Vladimir Iljič Lenin. Stanovanje Lenina, ki je še sedaj dobro ohranjeno je bilo nad vse skromno. Stavba je bila zgrajena od 1776. do 1788 leta po načrtu arhitekta M. Kazakova.

Huda luknja bo adaptirana

Ena glavnih nalog, ki si jih je zadalo turistično društvo v tem letu bo adaptacija Hude Luknje. Čeprav so jamo že pred vojno raziskovali in jo pripravljali, da bi bila dostopna vsem, še vseeno skriva v sebi mnogo neznanega.

Vsekakor bo ta jama mnogo doprinesla k perspektivi turistične dejavnosti v Velenju. Verjetno bo bralce zanimalo pismo, ki ga je poslal velenjskemu turističnemu društvu pionir skrivnostne jame dr. Vidmar Roman, ki ga v celoti priobčujemo.

Turističnemu društvu VELENJE - Slovenj Gradec

Zelo sem se razveselil, ko sem bral v »Delu« dne 30. 6. 1962., da nameravate zopet restavrirati »Hudo Luknjo«.

Pojasnil bi vam sledeče:

1. 1934 (ne 1930) smo začeli urejati s prostovoljnimi delom dohod v Hudo Luknjo. Bilo nas je 8 ljudi. Prednji del smo minirali v živo skalo z rudarji velenjskega rudnika. Prednji del jame smo očistili. Drčo pred jamo smo zaprli s tramovi, da se ni posipalo pred jamo. Pred jamo je velik prostor. Več vam bi ustmeno povedal.

Onstran hriba ob ponikalnici je več jam in je mogoče priti globoko vanje. Le jama, kjer ponikne voda, je zasuta s hlodi. Ob nizki vodi prideš vanjo približno 150 m. Je pa silno nevarna (bila je vsaj — sedaj je mogoče drugače), ker stoje hlodi navzkriž in se radi podirajo, ker so nekateri trohneli. Če bi ta dohod nekoliko očistili, bi se lahko zvezali s spodnjo jamo. Prehod bi bil pa vsekakor lepši skozi zgornjo jamo (na oni strani hriba). Le odprtino pred jezercem bi bilo treba nekoliko razširiti. Onstran jezera je pa mala odprtina, precej zasuta z šlovko. Tam bi lahko napravili prehod v spodnjo jamo. Odprtina pri ponikalnici tvori majhen slap cca 8 — 10 m. Zaradi obilnega lesa nismo prodrli dalje, ker smo imeli opravka s spodnjo jamo. Delo smo odložili za poznejši čas, vendar nas je vojna prehitela.

(Nadaljevanje na naslednji str.)

V središču moskovskega Kremlja stoji zvonik Ivana Velikega, arhitektonska stvaritev iz XVI. stoletja.

Mladinska knjiga posl. Velenje seznanja interese kupce z učbeniki, ki so predpisani za šolsko leto 1962-63. Navedene knjige so predpisane od Sveta za šolstvo Ljubljana. Navajamo ime knjige, založbo, ki jo je izdala ter ceno.

- 1. razred**
 1. Prvo berilo (DZS 1959) din 320.
 2. Prva računica (MK 1961) din 385.
- 2. razred**
 1. Drugo berilo (DZS 1959) din 250.
 2. Računica za drugi razred (DZS 1959) din 100.
- 3. razred**
 1. Tretje berilo (DZS 1960) din 300.
 2. Računica za tretji razred (DZS 1958)
- 4. razred**
 1. Četrto berilo (DZS 1960) din 290.
 2. Računica za četrty razred (DZS 1959) din 80.
- +3. Slovenska jezikovna vadnica za četrty razred (MK 1962).
4. Spoznavanje narave za četrty razred (DZS 1961) din 360.
- 5. razred**
 1. Peto berilo (DZS 1961) din 300.
 2. Angleška vadnica za 5. razred (MK 1959) din 320.
 3. Spoznavanje družbe za 5. razred (DZS 1961) din 400.
 4. Spoznavanje narave za 5. razred (DZS 1961) din 580.
 5. Računica in geometrija za 5. in 6. razred (MK 1957) din 320.
- + Nemška vadnica I (MK 1962) din 280.
- 6. razred**
 1. Slovensko berilo II (DZS 1955) din 440.
 2. Srbsko hrvatsko berilo za 5. in 6. razred (MK 1958) din 275.

3. Angleška vadnica za 6. razred (MK 1961) din 230.
- +4. Zemljepis za 6. razred (MK 1962).
- +5. Spoznavanje narave za 6. razred (DZS 1962).
6. Računica in geometrija za 5. in 6. razred (MK 1957) din 320.
- Nemška vadnica II (DZS 1957) din 280.
- 7. razred**
 1. Slovensko berilo III (DZS 1955) din 300.
 2. Srbsko hrvatsko berilo za 7. in 8. razred (MK 1958) din 300.
 3. Angleška vadnica III (DZS 1956) din 400.
 4. Zemljepiski pregled izvenevropskih zemljin (DZS 1957) din 290.
 5. Zgodovina za osnovno šolo (DZS 1957) din 210.

- +6. Fizika I (DZS 1962).
- +7. Kemija za 7. razred osn. šole (DZS 1962).
8. Nauk o človeku (DZS 1957) din 240.
- +9. Matematika za 7. razred osn. šol (MK 1962) din 350.
- Nemška vadnica III (DZS 1957)
- 8. razred**
 1. Slovensko berilo IV (DZS 1955) din 350.
 2. Srbsko hrvatsko berilo za 7. in 8. razred (MK 1959) din 300.
 3. Angleška vadnica IV (DZS 1957) din 240.
 4. Zemljepis FLRJ (DZS 1957) din 220.
 5. Zgodovina za 8. razred (MK 1961) din 370.
 6. Kemija (DZS 1956) din 360.
 7. Fizika II (DZS 1957).

- +8. Matematika za 8. razred (MK 1962)
 9. Teorija glasbe (DZS 1961) din 280.
 10. Nemška vadnica IV (DZS 1956)
- Opomba: (DZS 1955) ali (MK 1957) pomeni, da je knjigo tiskala in izdala »Državna založba Slovenije« leta 1955, ali tiskala in izdala »Mladinska knjiga« leta 1957. Od navedenega leta dalje so vsi ponatisi veljavni v šolskem letu 1962-63.

Nemška vadnica je obvezna samo za tiste šole, ki poučujejo nemško angleškega nemški jezik (Mozirje, Smartno ob Paki, Cirkovce, Paka pri Velenju itd.).

Znamenje + pred zaporedno številko pomeni, da so ti učbeniki letos novi, (stari so neveljavni).

Obveščamo kupce, da imamo razen nekaj učbenikov, ki so letos novi vse druge na zalogi enako vse ostale šolske potrebe v kvalitetni in bogati izbiri po starih cenah iz 1961 leta.

Pohitite z nakupom!

Nekaj napotkov pri reševanju utopljenca

(Nadaljevanje)

V vodi, še posebej, če je hladna, se večkrat zgodijo, da nas zgrabi krč. Da bi krč čimprej popustil, je nujno mišico, ki je pod njegovim vplivom, močno raztegniti: npr. če nas krč prime v mišice na zadnji strani podkolenice, (meča), se vležemo na hrbet, primemo za stopalo in ga močno potegnemo v smeri kolena. Če nas krč prime v sprednji del stegna, poskušamo ležati na hrbtu skrečiti nogo v kolenu, prijeti za skočni sklep z istoimensko roko in močno pritegniti stopalo k zadnjici. Pri krču, ki je zajel trebušne mišice, oz. mišice trupa, je edina rešitev v tem, da se obrnemo na hrbet in ležemo na hrbtu po možnosti z rokami veslamo proti bregu. Predvsem v tem primeru, kakor

tudi vseh prej navedenih, je najvažnejše, da se človek ne prestraši. Večina utopitev se zgodi prav zaradi strahu, ki iz tega izhaja, da si prizadeva ne zna pomagati. Pri tem običajno dviga roke nad glavo in kriči. S kričanjem iztisne zrak iz pljuč in z mahanjem nad glavo, povzroča, da se telo še globlje potopi in požira vodo.

II. POMOČ ONEMOGLEMU TOVARISU. Pri plavanju čez široke reke ali v morju se zgodi, da ste v družbi plavavca, ki onemore. Da ne bi bilo utapljanja, naj bo vaša prva skrb, ohraniti onemoglega in mu s pomirjujočimi besedami svetovati, kaj mora storiti. Plavavcu, ki je prečnil svoje plavalne sposobnosti in onemogel, ne bo dovolj samo počivanje leže na hrbtu, temveč mu moramo pomagati tudi z vlečenjem, da bi tako čimprej prišli do brega, oziroma obale. To lahko storimo na dva načina. V prvem primeru svetujemo onemoglemu, naj se z iztegnjenimi rokami prime za ramena, mi pa v prsnem stilu plavamo in ga tako vlečemo. (glej slika 1). Ta način uporabljamo pri onemoglem, ki ne kaže vidnih znakov prestrašene

med razmaknjenimi nogami onemoglega in ga pritiskamo proti obali. — Razen teh dveh načinov poznamo še kombinacijo, ko lahko pomagata onemoglemu dva tovarisa. V tem primeru prime onemogli enega tovarisa s stegnjenimi rokami za ramena, drugi tovaris si pa da noge onemoglega na ramena (glej slika 3) in tako plavajo proti obali. Ta način je mnogo hitrejši, ker je onemogli bolj na površini vode in sodelujeta dva plavaca. Hitrost plavanja daje drugi plavec, da se »most« — kot se ta način pomagovanja imenuje — ne bi podrl.

III. REŠEVANJE UTOPLJENCA. Kaj moramo vedeti oziroma znati za uspešno reševanje?

Mirno presodite položaj in se odločite za najprimernejši način reševanja. Rešujemo lahko: s kopnega, iz čolna in s plavanjem.

V mnogih primerih lahko celo neplavavci pomagajo utaplajočemu, ne da bi bilo v nevarnosti lastno življenje. Če je utapljač blizu obale, mu lahko dodajo ali vržejo kakšen predmet, za katerega naj bi se prijel. To je lahko

HUDA LUKNJA BO ADAPTIRANA

Pismo turističnemu društvu Velenje — Slovenj Gradec

(Nadaljevanje s prejšnje strani)

Več bi povedal osebno.

Glede turističnega pomena mislim, da ni pomislekov. L. 1936 ob otvoritvi prvega dela jame do slapa je bilo 20.000 ljudi in smo kasirali čistega dohodka 80.000 din (starega denarja). Vlaki so se ustavljali pred tunelom. Avtobusi so prišli iz Celja itd. Pri drugi prireditvi ob otvoritvi sifona (ki smo ga razstrelili) je bilo ca. 15.000 ljudi. Kasirali smo 70.000 din. Tako smo krili vse stroške in še nadalje urejevali. Vojna je nadaljnje delo preprečila. Od takratnih jamarjev se mi zdi, da ni nihče več živ. Padli so v NOV, oziroma pomrli v taboriščih.

Zgodovinsko bi vam poročal za sedaj sledeče: Spehovka: Jama iz časa husterien, orinak. Našlo se je praognišče, razno orodje, košeno orodje, obleke, bodala, zaponke itd. Shranjeno je v Celjskem muzeju oziroma v Ljubljanskem muzeju. Sodeloval je tudi prof. Brodar Srečko (sedaj v Ljubljani na univerzi).

Pilanca: Napravili smo poizkusni rov. Našli smo črepinje, nekako iz halstadske dobe — nova kamena doba (zaradi vojne se je

izgubilo in ni bilo diferencirano). Tam je še veliko arheološko bogastvo. Sigurno več kot v Spehovki. Izplača se raziskovati, čeprav je nekoliko težavno zaradi odvoza gramozov in nekaterih plast. Vendar se bi to dalo napraviti, le ljudi je treba podučiti, da pravilno delajo, da predmeti ne zgube svoje kulturnozgodovinske vrednosti. (O tem se bomo pogovorili).

Huda luknja je bila že zaveščiše starim Rimljanom. Našli smo celo novce Antoniusa Pinsa 160-135 p. n. št. štetjem, in več drugih stvari.

Jamski profili so bili v Hudi Luknji tudi že izdelani (napravilo jih je jamarstvo takratnega Rudnika Velenje). Po moji internaciji l. 1942 so se izgubili oziroma so bili od gestapa pokradeni.

Svetoval bi vam naslednje: Le nekoliko plezalnih vaj in nekaj ljudi, pa jama zmerimo, to ni tako težko z jamskim teodolitom. Zmeriti je treba prečni in podolžni premer jame Hude Luknje. Zmeriti in nivelirati jame onstran hriba in v zgornji jami zmeriti smer in profil. (Dolga je bila po odkopu približno 130 m). (Nadaljevanje na naslednji strani)

1. slika

nosti. Ko si malo opomore, lahko celo pomaga pri plavanju z zamahi nog. Težja je pomoč pri onemoglem, ki se je prestrašil. Pri njem je razen pomirjevalnega svetovanja važno tudi to, da ga imamo pred očmi. Zato mu svetujemo, naj se obrne na hrbet, razmakne noge in se s stegnjenimi rokami upre ob naša ramena, (glej slika 2). Plavamo torej prsno, obrnjeni drug proti drugemu

veja, dolga palica, deska ali kaj podobnega. Lahko privežete tudi rešilni obroč, ali katerikoli predmet, ki plava na vodi na dolgo vrv in ga vržete v bližino utaplajočega. Vemo, da utapljač grabi okoli sebe in bi se »prijel za vsako bilko«. Obstaja možnost, da pograbi privezan predmet in ga tako lahko tudi neplavec reši.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Nekaj napotkov pri reševanju utopljenca

(Nadaljevanje s 7. strani)

Pri reševanju iz čolna je važno predvsem to, da se utapljajočemu nikakor ne približamo, tako, da bi imel možnost oprijeti se čolna s strani. Priporočljivo je, da se utapljajočemu približamo s čolnom le toliko, da mu ponudimo veslo in ga z veslom privedemo na zadnji konec čolna. Toliko lažje je reševanje, če je zadnji konec širok in utapljajočega tako lažje potegnemo v čoln.

Sele takrat, ko res ni druge možnosti, pomagati utapljajočemu, se odločimo za plavanje. Tu di sedaj poskušamo najprej, pomagati si s kakšnim predmetom, da bi čim dlje ostali od utapljajočega. Lahko se poslužimo palice, ki smo jo že pred skokom v vodo vrgli v njegovo bližino. Utapljajočemu ponudimo en konec, medtem, ko za drugega primemo sami in ga tako vlečemo proti obali (glej sliko 4).

Čim boljši in hitrejši plavavec rešuje utapljajočega tem več mož-

močno se oprime vsakega predmeta in je reševanje zaradi tega zelo nevarno. Boljše je, malo počakati, da utapljajoči izgubi zavest in tone, da pride v tako imenovano tretjo fazo. Takrat ga ni težko prijeti in transportirati k obali.

Reševavec bi moral znati torej razne prijeme in načine transportiranja utopljenca, kakor tudi razne načine reševanja samega sebe od utopljenca, ki se povrne v drugo fazo. To se zelo rado zgodi, ako utopljenec še čuti, da ga je nekdo prijel. Te načine bi bilo potrebno obdelati v posebnem tečaju, kjer ne bi samo prikazali, temveč tudi vadili pri reševanju.

Tudi način, kako nositi utopljenca iz vode na kopno in prva pomoč, so zelo pomembni. Pri izlivanju vode iz notranjih organov utopljenca je zelo važno, da ga nikakor ne primemo kar za noge z glavo navzdol. Pri tem načinu se lahko zgodi, da mu razen vode tudi vsa kri udari v gla-

2. slika

3. slika

4. slika

nosti je, da bo reševanje uspešno. Reševavec mora dobro poznati faze utapljanja, da bi lahko brez nevarnosti posredoval. Razen tega se mora znati ubraniti prijemu utapljajočega, če je to potrebno. Pri utapljanju razlikujemo tri faze. V prvi fazi je utapljajoči še pri polni zavesti. Sprejemljiv je za nasvete reševalca, kliče na pomoč in dela nesmiselne gibe, ki mu otežujejo držanje na površini vode. Odločno reševanje v tej fazi lahko rodi uspeh. Pri neplavavcih ta faza, kakor tudi ostali dve, traja le nekaj trenutkov, medtem, ko pri plavavcu lahko traja tudi deset in več minut. Toda druga in tretja faza sledita hitreje druga za drugo.

V drugi fazi utapljajoči ni več sprejemljiv za vizualne in akustične občutke (vidne in slušne) temveč samo še grabi okoli sebe in ni več pri polni zavesti. Z nepopolno

vo. Zaradi pritiska krvi v možganih mu lahko počijo žilice in umre zaradi krvavitve, ne pa zaradi utopitve. Postopek pri izlivanju vode naj bi bil naslednji: reševavec poklekne na koleno, čez drugo položi ponesrečenega s trebuhom na kolenu. Z roko pritiska na hrbtne strani in ledvenem predelu in tako pospešuje iztekanje vode. Ko je vsa voda iztekla, najprej očisti dihalno pot, oz. usta in nos nesnage (pesek, alge), po tegne jezik iz ust in mu ga pritrdi preko spodnje ustnice, da ne bi pri umetnem dihanju oviral. Kako izvajamo umetno dihanje, bi bilo pa že novo poglavje, katerega bi pa prav tako kot prej navedene prijeme pri samoočrambi in transportiranju, obdelali na posebnem tečaju, ki bo ob koncu avgusta. Kogar ta stvar zanima, naj se nam priključi.

M. P.

OBVESTILO

Auto-moto društvo Velenje obvešča vse koristnike kolesarnice na novem jašku, da bo uvedlo s 15. avgustom strožji kriterij za čuvanje koles in motorjev. Zaradi tega, ker se še pojavljajo posamezne nepravilnosti pri parkiranju in čuvanju vozil, zlasti kraja posameznih delov, je upravni odbor sklenil naslednje:

V kolesarnici je dovoljeno parkiranje le tistim vozilom, ki so predpisano opremljena npr. zvonce, žaromet, dinamno in zadnjo luč.

Vsa vozila morajo biti zaklenjena.

Prepovedano je vsako zadrževanje v kolesarnici.

Eventuelna popravila na vozilih so dovoljena le izven parkirnega prostora.

Vstop in izstop na parkirni prostor je dovoljen le z ugaslim strojem.

Strogo je treba upoštevati navodila čuvalja. Zlasti lastniki motornih koles nedisciplinirano parkirajo.

Kdor ne bo upošteval vseh navodil, mu bomo prepovedali uporabo parkirnega prostora.

Ugotovili smo, da je preko 300 koristnikov kolesarnice, ki ne plačujejo tako minimalnega zneska pristojbine. Z ozirom na to, da ima društvo

veliko odgovornost in s tem izdatke pri čuvanju ca 700 koles in ca 300 motornih koles, smo primorani izterjati od vsakega uporabnika kolesarnice pristojbino mesečno din 70. Da ne bi uvedli preveč kompliciranega sistema plačevanja pristojbine, je bilo odločeno, da vsem zaposlenim delavcem na novem jašku, ki ne plačujejo avtobusne vozovnice odtegnemo pristojbino za kolo. Vsi ti, ki pa hodijo peš na delo pa bodo morali pri čuvanju kolesarnice izpolniti prijavo, da nikoli ne uporabljajo kolesarnice in bodo prejeli povrnjeno odtegnjeno pristojbino. V bodoče bodo računске pisarne za te ljudi vodile evidenco, da jim ne bodo odtegovali pristojbine.

Poudarjamo, da ob kraji ali podobnem ne odgovarjamo za tista vozila, ki niso predpisano opremljena ali ki nimajo poravnane pristojbine.

Računske pisarne ne bodo sprejemale nobenih reklamacij za pristojbine.

Vse reklamacije bodo sprejemali čuvalji kolesarnice.

Upamo, da bodo koristniki kolesarnice z našim ukrepom zadovoljni, saj je v njihovem interesu, da bodo vozila na varnem.

Odbor AMD

Huda luknja bo adaptirana

Pismo turističnemu društvu

(Nadaljevanje s prejšnje strani)

Zmeriti položaj in smeri ter florisa Pilance in Spehovke. Ti dve jami imata vse polno stranskih rovov, če niso sedaj že zasuti.

Tako bi dobili medsebojni odnos vseh jam, oziroma celega hriba, in bi se lahko sistematično lotili dela. Prepričan sem, da bi vam uprava Rudnika lignita Velenje pomagala in bi bili tudi prostovoljci, ki bi to uredili. Če nas je takrat osem ljudi jamo »napravilo« (seveda po svojih močeh in finančnih sredstvih) prehodno v dveh letih in le v prostem času ter nedeljah — je danes to veliko lažje. Naj povem le nekaj v ilustracijo. Tov. Mervic — strugar pri rudniku Velenje, star 46 let, (takrat) ki je v Matheusenu umrl, je bil velik pijanec, ki je svojo plačo zapil še, preden je prišel od rudnika do doma. Ko sem ga navdušil za jamo in za izkopavanje, je pijačo popolnoma opustil. Vso plačo je dal ženi in postal zelo dober družinski oče in delavec. Celo prostopolodne je prečepel v jami, pridno delal in kopal ter pravilno delal zapisnike o najdeninah, skratka silno poraben človek. Vsa čast mu!

Morda samo nekoliko tehnik v plezanju, ki smo jo mi uporabili pa bo šlo. Do prve brzice ni težko priti: Čez prvo brzico vrzite približno 4 m dolgo lestev. Nato pridete skozi okno k slapu in dalje z lestvijo nad slap in po zgornji polici do prihodnjega brezna. Nato po skalah v brežno (lepi sestopi) in nato zopet na vrh — so slabe stopinje. Seveda mi smo šli prvič drugače in je

bilo bolj naporno, ker nismo jame poznali. Za malo izkušenege plezavca ni nevarno.

V Hudi Luknji je tudi posebna favna in flora: Anophabiela Tisniseris (slepi hrošč) je edinstven in je bil prvič odkrit v Hudi Luknji. Nahaja pa se še v nekaj primerkih v naravoslovnem inštitutu zagrebske univerze. Tu je vse polno pajkov in hroščev, zelo redkih na svetu. — Več ustno.

Med favno prevladujejo vrste gob. Bile so zelo lepe, podobne našemu podlesku — samo rumenkasto-bele barve (bile so fotografirane). Skrbno smo jih čuvali in le malokateremu pokazali. Če so še zdaj, ne vem — zaradi raznih povodanj.

Opozorilo: Voda v Hudi Luknji silno hitro naraste tudi od 2 do 3 m višine. Če se nivo vodne gladine dviguje, je najbolje, da jamo čimprej zapustite. Mi smo enkrat sami nastradali in smo morali prenočiti v jami, (približno 18 ur smo bili notri).

Toliko na kratko o prelepi jami, o kateri sem prepričan, da ima lepo turistično in kulturno-zgodovinsko bodočnost. Vse podatke v kulturnozgodovinskem pogledu lahko dobite od prof. Srečka Brodarja, Naravoslovni inštitut Zagreb, nato v muzejih Celje in Ljubljana, delno tudi od mene samega, ker sem vam vedno na uslugo in v prostem času tudi na razpolago.

Če mi bo čas dopuščal, vas obiščem v začetku avgusta 1962 in se bom pomudil nekaj dni pri vas.

Lepo vas pozdravljam z rudarskim in jamarskim pozdravom

Srečno!

Dr. Vidmar Roman

Na stadionu že trenira državna reprezentanca

Kdor pozna razvoj in delo športnega življenja v Velenju, bo moral priznati, da je STVD Partizan — Rudar napravilo uspešno delo. Izšlo je iz skromnega nogometnega kluba Rudar. V splošno telesno vzgojno društvo pa združuje 10 sekcij oz. klubov: rokomet, košarka, odbojka, plavanje, veslanje, splošna vadba, dviganje uteži, lahko atletika, namizni tenis in ju-do.

Z poživitvijo dela lahkoatletski sekciji pa je vprašanje, kako usposobiti obstoječe kotalkarske objekte in naprave, saj so bili delno nestrokovno napravljeni. Poleg tega pa jih je tudi že načel zob časa. (Ti objekti niso bili več let primerno negovani, ker društvo ni dobilo sredstev za vzdrževanje športnih objektov). Za urejevanje objektov in naprav pa je še bolj vzpodbujala vest, da obstaja možnost, da bi se vršili treningi državne lahkoatletske reprezentance v Velenju, v kolikor bi seveda lahkoatletski objekti in naprave v takem stanju to omogočili. Po razgovoru s prestavnikom oblasti, podjetij in množičnih organizacij smo se odločili, da zaradi slabih finančnih sredstev vsa dela v glavnem opravimo s prostovoljnimi delom. Zaradi prostovoljnega dela so vidni rezultati. Opravljenih je 3593 udarniških ur. Pravčasno so izvršeni športni objekti in naprave tako, da sedaj lahko že vidimo vsak dan naše državne reprezentante na treningu. Za opravljeno delo je potrebno pohvaliti člane UO STVD Partizan — Rudar in vodje posameznih sekcij, ki so predvideno delo uspešno opravili. Posebno pa tehničnega vodje prostovoljega dela tov. Maksa Dvoršaka, ki je z

vestnim in požrtvovalnim delom zelo pripomogel, da so bila dela izvršena do roka. Zahvaliti pa se moramo tudi gojencem IRS, članom gradbenega obrata in direkcije in članom kolektiva »VEGRAD«, ki so se zadovoljivo odzvali pozivom za prostovoljno delo, kar na žalost za druge kolektive ne moremo reči. Za dobro funkcioniranje športnega parka bi bilo nujno zgraditi na severnem delu stadiona pritično stavbo za garderobo in kopalnice, saj so sedanje garderobe neprimerne (Predvidene so bile samo za nogometno in rokometno sekcijo) in funkcionalno niso dobre. Upamo, da bodo pristojni organi to upoštevali pri sestavi družbenega plana občine v letu 1963.

J. A.

Dvoršak Maks ima vsekakor največ zaslug za preureditev stadiona

IZ ŠAHOVSKE BELEŽNICE

Ze v zadnji številki »Rudarja« smo poročali o šahovskem turnirju, ki ga prireja naša sekcija za kategorizacijo članov. Sam turnir se je zavlekel nepredvidoma še v julij. Sedaj smo se dokončno zedinili, da objavimo rezultate s 9. 8. 1962. V tem spomladnem turnirju se sodelovalo 24 igravcev, od katerih prvih 12 plasiranih igra še finalni turnir. Prvih šest iz tega turnirja pa si pribori zaslužen IV. kategorijo. S tem smo seveda povišali število članov sekcije 4-to kategornikov na ca 40 članov.

Naj omenim, da bomo v naslednji zimski sezoni izvedli še turnir IV. kategornikov za pridobitev III. kategorije. Zanimanje članov za turnir je že zdaj veliko, kar daje dovolj zanimivega komentarja o plasmanih posameznih igravcev.

Poleg izvedbe turnirja smo v preteklem razdobju letos odigrali nekaj tekem. V kratkem bom opisal nekatere. V aprilu smo

organizirali občinsko sindikalno moštveno prvenstvo občine. Povabilu so se odzvali v glavnem vsa sind. moštva po podjetjih. Zal smo pogrešali udeležence iz tovarne gospodinske opreme »Gorenje«, ki ima nekaj dobrih šahistov. Tekmovalo je 8 moštvo po 6 članov. Prvo mesto si je priborila Železniška kurilnica Velenje — Preloge in prejela kot nagrado pokal. Drugo mesto, moštvo sind. podr. RLV, tretje »Vegrad« itd. Organizacija tekmovanja je bila dobra, saj je spremljalo tekmo več simpatizerjev šaha, predvsem mladih rudarjev. Odigrali smo tudi klubski brzoturnir, ki je sicer najbolj priljubljen med našimi šahisti. Vendar se je tokrat udeležilo turnirja samo 11 članov. V opravičilo odstotnih bi povedal, da so le ti večji del rudarji iz nočne zmene.

V mesecu juniju pa je bila osrednja šahovska prireditev »okrajni šahovski brzoturnir«.

Kmalu bomo lahko na stadionu ob Jezeru gledali prvenstvene tekme slovenske nogometne lige, v kateri letos sodeluje tudi »Rudar«. S pripravi našega Rudarja pred samim prvenstvom smo lahko kar zadovoljni, saj so v nekaterih prijateljskih tekmah prikazali zelo dober nogomet. Upravičenost za uvrstitev v najboljšo slovensko nogometno ligo pa so potrdili v tekmovalju za pokal FLRJ, kjer so najprej osvojili okrajno pokalno prvenstvo potem, ko so premagali ZND »Celje« in »Olimp« Celje. Kot pokalni okrajni prvak so si pridobili pravico, tekmovali v zaključnem delu tekmovalja za pokal LRS. V prvem kolu zaključnega pokalnega tekmovalja so v nedeljo, 5. 8. 1962, na domačih tleh presenetljivo premagali istoimenski klub iz Trbovelj in se tako uvrstili naprej v četrtfinale, kjer bodo igrali z Mursko Soboto. Vsekakor je to za »Rudarja« velik uspeh, saj se je v pokalnem tekmovalju

uvrstil med 8 najboljših moštvo v Sloveniji.

Upajmo, da nas v igri igravci Rudarja tudi v prvenstvu ne bodo razočarali. Kot sem že rekel, bomo kmalu gledali prvenstvene nogometne tekme. Prvo kolo SNL bo že na sporedu 19. 8. 1962, ko bo »Rudar« sprejel v goste NK »Odrred — Krim« iz Ljubljane. Pred pričetkom prvenstva prosi uprava »Rudarja« vse ljubitelje nogometa, da na tekmah športno in dostojno bodrijo svoje igravce, da ne bi bilo nepotrebnih izgredov in obrekovanja sodnikov, ker bi to samo škodovalo društvu. Uprava društva nadalje prosi vse gledavce, da uporabljajo tribuno in da ne posedajo na zelenicah južno nad stadionom.

Spodaj objavljamo vsa kola slovenske nogometne lige za jesenski del tekmovalja. Igrajo vedno na igrišču prvoimenovanega. Pričetek vseh tekmovalj treh kol je ob 17. uri.

(Glejte lestvico na nasled. strani)

Sodelovalo je 11 moštvo šahovskih sekcij in sicer iz tehle krajev: Celja, Laškega, Konjic I. in II., Zreče, Rogaska Slatina, Sempeter v Sav. dolini, Zalca »Vegrad« Velenje, Velenje I. in II. Najboljša je bila ekipa Celja, ki je prejela pokal, drugo mesto Rogaska Slatina in tretji Zalec. Vseh udeležencev šahistov je bilo okrog 50. Poleg tega pa je tekmovalju prisostvovalo večje število gledavcev in simpatizerjev. V nedeljo 15. VII. 1962 so odigrali posamični brzoturnir v Rogški Slatini. Naše moštvo je sodelovalo na turnirju z 10 člani. Najuspešnejši je bil tov. Drev Ivan, ki je v drugi izločilni skupini prejel lepo nagrado v obliki dragocene vaze. Tudi na tej prireditvi je sodelovalo ca 50 do 60 šahistov. Organizacija tekmovanja je bila brezhibna in so udeleženci odšli z najboljšimi vtisi.

V mesecu avgustu je predvidenih še dve ali troje tekmovalj. Med temi bo organizirano okr. šahovsko prvenstvo posameznikov. Tako bo eno teh tekmovalj nekje na zelenem Pohorju.

Pridno udejstvovanje šahistov naše sekcije se ne kaže samo na prireditvah šahovskih tekmovalj, temveč tudi v prispevkih prostovoljnega dela pri ureditvi športnih objektov »Partizana« Velenje. Tako so doslej člani šahisti opravili več kot 70 prostovoljnih ur. Prepričani smo, da take akcije poglobljajo in povezujejo odnose med športniki in doprinašajo finančni delež naši skupnosti.

Iz nanizanih beležk se jasno kaže »nov veter« v vrsti odbora šahovske sekcije. V zadnjem času je vodstvo šahovske sekcije prevzel agilni tovariš Gorjanc Ferdo, kot pomoč odboru pa je bil kooptiran za tajnika sekcije tovariš Habsjan Peter.

Za uspešno delo odbora sek. gre zasluga tudi tovarišu Hojanu, ki posveča vso pažnjo in agilnost pri organiziranju raznih šahovskih dvobojev. Ob tej priložnosti moramo priznati, da tudi novo vodstvo v delavskem klubu s tovarišem Dervaričem in Godcem, po svojih močeh prispeva k uspešnemu razvoju šaha.

Prihodnjič bomo objavili pod to rubriko o repertoarju šahovske sekcije za jesensko in zimsko dobo, in pa izid okrajnega šahovskega tekmovalja posameznikov, ki je v Velenju ravno te dni. Šahisti, izkoristite priliko in si ogledite vrhunsko tekmovalje posameznikov celjskega okraja.

ZB

športni dogodki

Waterpolo

6., 7. in 8. avgusta je bilo v Velenju na jezeru mladinsko republiško prvenstvo v waterpolu. Vreme je bilo ugodno, prireditelj dobro organizirano. Sodelovalo je pet klubov in sicer: Neptun iz Celja, PK Ljubljana, Koper iz Kopra, Ilirija iz Ljubljane in domači Rudar. Mladinci plavalnega kluba Celuloza iz Krškega niso prispeli. Zelo zanimiva tekma je bila med Kopro in Neptunom. To je bila zadnja tekma. Neptun je vodil že 4:0 proti Koperu, vendar je potem Koper zmagal z rezultatom 7:6 proti Neptunu. Kočni vrstni red je naslednji:

- I. mesto Neptun — Celje
- II. mesto Koper — Koper
- III. mesto PK Ljubljana — Ljubljana
- IV. mesto Ilirija — Ljubljana
- V. mesto Rudar — Velenje

Nogomet

Od 1. do 8. avgusta je v Velenju treniralo nogometno moštvo iz Reke, član I. zvezne lige. Med bivanjem v Velenju so igrali več prijateljskih tekem: Reka: Kladivar — Celje 10:0, Reka: Maribor 0:0 in za zaključek še z Velenjem 7:4. Velenjčani so tako lahko prisostvovali izredno dinamični in lepi tekmi, ki se je proti pričakovanju končala z dokaj lepim rezultatom. NK Rudar je nastopil v naslednji postavi: Markan, Koren, Oblak, Rednak, Ivenčnik, Tomšič, Jović, Bizjak, Majdak, Fijavž, Kurent, Žižek in Jelen.

Gole so dali: Majdak, Žižek, Bizjak in Jović.

Po končani tekmi je trener nogometašev iz Reke izjavil, da v vseh prvenstvenih tekmovanjih niso prejeli toliko golov kot v Velenju. Pohvalil je dobro igro domačinov, njihovo požrtvovalnost in živahnost.

Spored tekem slovenske nogometne lige

I. kolo — 19. 8. 1962

Celje: Ilirija
Rudar Trb.: Ljubljana
Graficar: Delamaris
Železničar: Triglav
Sobota: Slovan
Rudar Vel.: Odred-Krim
Gorica: Kladivar

II. kolo — 26. 8. 1962

Ilirija: Kladivar
Odred-Krim: Gorica
Slovan: Rudar Vel.
Triglav: Sobota
Delamaris: Železničar
Ljubljana: Graficar
Celje: Rudar Trb.

III. kolo — 2. 9. 1962

Rudar Trb.: Graficar
Graficar: Celje
Železničar: Ljubljana
Sobota: Delamaris
Rudar Vel.: Triglav
Gorica: Slovan
Kladivar: Odred-Krim

IV. kolo

Ilirija: Odred-Krim
Slovan: Kladivar
Triglav: Gorica
Delamaris: Rudar Vel.
Ljubljana: Sobota
Celje: Železničar
Rudar Trb.: Graficar

V. kolo

Graficar: Ilirija
Železničar: Rudar Trb.

Sobota: Celje
Rudar Vel.: Ljubljana
Gorica: Delamaris
Kladivar: Triglav
Odred-Krim: Slovan

VI. kolo

Ilirija: Slovan
Triglav: Odred-Krim
Delamaris: Kladivar
Ljubljana: Gorica
Celje: Rudar Vel.
Rudar Trb.: Sobota
Graficar: Železničar

VII. kolo

Železničar: Ilirija
Sobota: Graficar
Rudar Vel.: Rudar Trb.
Gorica: Celje
Kladivar: Ljubljana
Odred-Krim: Delamaris
Slovan: Triglav

VIII. kolo

Ilirija: Triglav
Delamaris: Slovan
Ljubljana: Odred-Krim
Celje: Kladivar
Rudar Trb.: Gorica
Graficar: Rudar Vel.
Železničar: Sobota

IX. kolo

Sobota: Ilirija
Rudar Vel.: Železničar
Gorica: Graficar

Kladivar: Rudar Trb.
Odred-Krim: Celje
Slovan: Ljubljana
Triglav: Delamaris

X. kolo

Ilirija: Delamaris
Ljubljana: Triglav
Celje: Slovan
Rudar Trb.: Odred-Krim
Graficar: Kladivar
Železničar: Gorica
Sobota: Rudar Vel.

XI. kolo

Rudar Vel.: Ilirija
Gorica: Sobota
Kladivar: Železničar
Odred-Krim: Graficar
Slovan: Rudar Trb.
Triglav: Celje
Delamaris: Ljubljana

XII. kolo

Ilirija: Ljubljana
Celje: Delamaris
Rudar Trb.: Triglav
Graficar: Slovan
Železničar: Odred-Krim
Sobota: Kladivar
Rudar Vel.: Gorica

XIII. kolo

Gorica: Ilirija
Kladivar: Rudar Vel.
Odred-Krim: Sobota
Triglav: Graficar
Delamaris: Rudar Trb.
Ljubljana: Celje

Rokomet

Malo za šalo, malo za res in v prijetno zabavo gledavcev, ki jih je bilo začuda veliko, so igrali 7. 8. prijateljsko tekmo rokometiške Lokomotive iz Zagreba z rokometiški domačega Rudarja.

Rezultat je bil 14:13 za »nežno« ekipo iz Zagreba. Dekleta zagrebške Lokomotive že več let trenirajo v poletnih dneh v Velenju. So članice zvezne rokometne lige, pa tudi naši rokometiški niso od muh, saj so okrajni prvaki in so se v letošnjem letu plasirali v slovensko ligo. Na tekmi z Lokomotivčankami so sicer pokazali neko zadržanost proti ženskem spolu, vendar se je videlo, da še niso dorasli eksplozivni in napadalni ekipi iz Zagreba. Tudi na tej tekmi bi lahko zabeležili najboljšega igralca. To je bil Terglav Avgust.

Treba bo še mnogo vestnih treningov, da bodo naši rokometiški kos igralcem v slovenski ligi.

Odbojka

Odbojkaši so pričeli z resnim delom. Pod vodstvom marljivega Maksa Dvoršaka so si preuredili igrišče. Še nekaj treningov in že bomo lahko gledali prijateljska srečanja in to moška in ženska. Še ta mesec se bodo naši odbojkaši pomirili z rečeno ekipo iz Raven na Koroškem. Upamo, da jim bo drugo leto le uspelo tekmovati v ligi.

PREKLIC

Skornišek Franjo, stanujoč v Velenju, Šaleška cesta 16, zaposlen pri RLV, preklicujem veljavnost plačilnega kartončka (za dviganje plače) matična številka 241.

PREKLIC

Lemež Franc, stanujoč v Podkrajju št. 44, Velenje, zaposlen pri RLV, preklicujem veljavnost izgubljenega plačilnega kartončka za dviganje plače — matična številka 4.

V MESECU JULIJU IN AVGUSTU SO BILI SPREJETI V STALEŽ PRI RLV NASLEDNJI:

Na direkcijo:

Kadliček Ivan, uslužbenec in Tepej Alojzija, uslužbenka.

V jamo:

Krivec Jože, kvalificirani kopač; Špargar Marjan, nekvalificirani kopač; Sevshek Franc, polkvalificirani kopač; Kager Franc, kvalificiran električar; Jurjovec Franc, kvalificiran kopač; Kočevar Božidar, kvalificiran rezkalec; Sentočnik Slavko, kvalificiran kopač; Podgoršek Jakob, nekvalificiran kopač; Kovše Stanek, nekvalificiran kopač; Tamše Ivan, nekvalificiran kopač; Avberšek Alojz, nekvalificiran kopač; Lamovšek Jože, kvalificiran kopač; Čater Vincenc, polkvalificiran kopač; Hlačar Franc, kvalificiran kopač in Retar Franc polkvalificiran kopač.

V klasičnico:

Petek Adolf, ključavničarski mojster in Potisk Veljem, priučen ključavničar.

V »Efes«:

Ramšak Peter, nekvalificiran delavec.

Na zunanji onbrat:

Voršnik Franc, nekvalificiran delavec.

V MESECU JULIJU IN AVGUSTU SO ODSLI IZ PODJETJA:

Polak Ivan, samovoljno; Beović Franjo, samovoljno; Jerčin Vladimir, poizkušnja; Pogorevc Mirko, poizkušnja; Bregar Franc, na lastno željo; Eberlinc Bogomir, poizkušnja; Britovšek Jože, samovoljno; Belšak Janez, samovoljno; Jezernik Ivan, poizkušnja; Andrejevec Stanek, samovoljno; Mrzлак Ivan, samovoljno;

Volavšek Boris, samovoljno; Gotič Stjepan, samovoljno; Lihtineker Ivan, samovoljno; Šipek Marko, samovoljno, Borštner Janek in Danica, na lastno željo; Tacer Ivan, na lastno željo; Stimulak Jože, sporazumno, Drolc Vlasta sporazumno; Glavač Matija, samovoljno; Škoflek Ana, sporazumno; Plohl Alojz, samovoljno in Rihter Rudi, samovoljno.

V JLA:

Meh Cvetko, Levar Franc, Vrtačnik Ivan, Rednak Herman, Čapl Jože, Črep Franc, Gole Vinco, Gaber Jurij, Grmšek Ivan, Harnik Valter, Mrazovič Josip, Robnik Anton in Stebarnik Anton.

PREKLIC

Zemljak Anton, stanujoč v Velenju, Prešernova ul. 1, zaposlen pri RLV, preklicujem veljavnost plačilnega kartončka za dviganje plače — matična številka 30.

PREKLIC

Jurko Ivan, stanujoč v Cirkovcah pri Velenju št. 1, zaposlen pri RLV, preklicujem veljavnost plačilnega kartončka za dviganje plače — matična številka 131.

Športna igrišča so zaživila

Kadar koli smo razpravljali v Velenju o športni dejavnosti, smo skoraj vedno naleteli na mrivo točko. Seveda so nogometaši pri tem izvedeli in morda še kakšna druga panoga športa, velika večina pa je spala skupaj z Matjažem in čakala na boljše dni. Igrišča so bila prazna in nehotela se nam je vsiljevala misel, le za kaj in za koga so bila zgrajena. In vendar je tudi temu konec. Naša športna igrišča so zaživila! Košarkaško, odbojkaško in rokometno igrišče sprejme vsak dan nič koliko mladih igralcev. Pa tudi gledavcev ne manjka. Le kdo ne bi z veseljem spremljal tega mladostnega poleta in občudoval večje roke, ki se tako spretno igrajo z žogo. Res, za Velenjčane je nastopil nov čas, ko se lahko po mili volji naučijo športnih spretnosti. Prav ta mesec se muči v Velenju državna atletska reprezentanca, ki se pripravljajo na evropsko prvenstvo. Tudi to je prava paša za naše oči, saj lahko od blizu vidimo vse naše predstavnike kraljice športa, kot pravijo atletiki.

Prepričani smo, da naša igrišča ne bodo več samevala, temveč bodo služila namenu, kateremu so bila zgrajena — za razvedrilo, za vadbo, za zdrav duh v zdravem telesu.

Globoko v gozdu ob reki Iški se je tisti čas zadrževala četa partizanov. Borci te čete so bili predvsem mladi ljudje, po večini v starosti od 19—27 let. S hrano so jih preskrbovali terenski delavci OF na ta način, da so aktivisti — terenci zbirali hrano okrog ljudi in jo dostavljali tej četi.

V drugi polovici meseca septembra sta se v poznih nočnih urah oglasila v Ravniku pri Lojzetu dva partizana Ahac in Dušan, borca te čete. Ker sta bila potom organizacije dobro informirana, da so v Ravniku štirje aktivisti, ki aktivno delajo za OF, sta vprašala Lojzeta, če se lahko takoj vsi skupaj sestanejo, da bi se nekaj pogovorili. Lojze je odgovoril, da lahko takoj pokliče še Jožeta in Pepeta, dočim četrtega ne more poklicati, ker je odpotoval v Ljubljano. Ker sta se Ahac in Dušan s tem strinjala, čeravno ni bilo vseh doma, se je Lojze takoj napotil k Pepetu, ga zbudil in mu rekel,

TEKAVEC JOŽE

da naj hitro pride k njemu na dom, ker sta prišla dva tovariša. Pepe mu je odgovoril: »Tako se oblečem in pridem.« Lojze mu je še obenem naročil: »Pojdi in mimogrede pokliči še Jožeta potem pa pridita skupaj k meni, jaz moram hitro nazaj, da ne bosta tovariša predolgo sama.«

Pepe se je hitro oblekel, nataknil čevlje ter se spustil po stopnicah navzdol.

»Kaj neki je spet novega«, si je mislil. »Ali bo treba zopet kam odpotovati, ali pa bodo kake posebne naloge.«

Ko je stopal proti sosedovi hiši, je razmišljal o tem, kako težko mora biti za partizane, ker nimajo nobenega miru, ampak morajo potovati vse noči in prehoditi

velike razdalje.

Med tem razmišljanjem je prišel do sosedove hiše, narahlo potrkal na okno in zaklical: »Jože! Jože! Ali spiš?«

»Kaj pa je?« se je oglašil Jože.

»Jože vstani«, je tiho rekel Pepe. »Greva k Lojzetu, ker sta prišla dva partizana in želita, da se nekaj pogovorimo.«

»Ali si bil tam?« je vprašal Jože. »Ne, nisem bil tam, pač pa me je Lojze poklical in naročil, da naj še tebe pokličem,« mu je odvrnil Pepe.

»Dobro«, je dejal Jože. »Pa pojdemo, da bomo videli, kaj bo novega.«

Hitro se je oblekel, nataknil čevlje in kmalu je stopil pred hišo.

Noč je bila mirna in tiha, ko sta stopala po vasi. Nekje v daljavi sta zagledala velik utrinek zvezde, ki je izgledal tako, kot da bi potegnil svetlo črto od neba do zemlje.

Prišla sta do Lojzetove hiše. Pred hišo sta zadržala korak in prisluhnili. Ker ni bilo slišati ničesar, sta odprla vrata in stopila v sobo.

»Ali sta že prišla?« je vprašal Lojze. »Da, prišla sva«, sta mu odgovorila ter se obenem pozdravila z Ahacem in Dušanom.

»No sedaj se pa že lahko pogovorimo«, je rekel Lojze, obrnjen proti Ahacu in Dušanu. »Dobro«, je rekel Ahac, »pa začnimo.« Pomel si je roke, se odkašljal in spregovoril: »Midva sva poslana iz čete, da se pogovorimo glede nabave hrane. Naša četa nima nikake zaloge več, zato je potrebno, da se preskbi nekaj hrane in dostavi na dogovorjeno mesto, kamor bomo prišli s četo in jo odnesli. V četi smo se razgovarjali, da bi najprej stopili do vas in se z vami dogovorili, da bi tudi vi nekaj hrane preskrbeli. Mislim, da bo sedaj, ko so kmetje spravili svoje pridelke lažje dobiti hrano, kot pa bi to bilo pred kakim mesecem.«

»Res je«, mu je odvrnil Lojze. »Sedaj se bo tudi pri nas lahko dobilo nekaj hrane, čeravno je kraj zelo pasiven. Prepričan sem, da se bodo ljudje odzvali tej akciji, seveda, če jim bomo znali potrebo po zbiranju hrane pravilno pojasniti.«

»To je popolnoma točno«, je rekel Ahac. »Pri taki akciji je potrebno veliko političnega dela. Čimboli boste obhajali, tembolj bodo ljudje razumeli, da je treba vzdrževati našo narodno osvobodilno vojsko.«

Lojze se je počehljajal po bradi se nasmehnil in vprašal: »Kakšno hrano pa predvsem najbolj potrebujete?«

»To ni važno«, je odvrnil Ahac. »Saj veste, da partizani ne izbiramo hrane po jedilnem listu. Karkoli boste preskrbeli, toliko nam bo dobrodošlo.«

Nasmehnil se je in nadaljeval: »Imamo pa tudi partizani želodce iz takega materiala, da dobro in močno hrano raje prebavljajo, kot kak nezabeljen krompir.« Tej pripombi so se vsi nasmehnili.

»Do kdaj bi morali zbrati hrano in kam naj bi jo dostavili«, je vprašal Pepe.

»To se moramo še dogovoriti«, mu je odvrnil Dušan. »Nanes je torej, ali bi lahko zbrali do pet-ka?«

»Tri dni« je dejal Jože. »dovolj je časa, da nekaj zberemo. Kam pa naj jo pošljemo?« je še nadalje vprašal Jože.

Ahac je naredil par korakov po sobi, se odkašljal in nato dejal: »Prinesite jo na tako mesto, da bomo lahko prišli s četo.« Po kratkem premoru je Lojze dejal: »Kaj misliš Ahac, če bi jo dostavili k Sv. Urhu nad Zavrhu, mislim, da bi bilo tam najbolj primerno mesto.«

2 VELENJE - mesto na lignitu

(Nadaljevanje)

Nastanek premogovništva

Domnevajo, da so premog poznali že stari Grki. Bolj gotovo trdimo to o starih Rimljanih, ki so ga morda tu in tam že uporabljali za kurjavo.

V srednjem veku so se s premogom seznanili na Angleškem, kjer so z njim že greli stanovanja. V Nemčiji in Avstriji so začeli kopati v XVII. stoletju, toda prav v skromni meri. Večjo pozornost so mu začeli posvečati v drugi polovici XVIII. stoletja. Tedaj se je začela razvijati industrija in pričela so rasti mesta. S tem se je povečala poraba goriva. Za gozdove so se začeli bati. Konec stoletja je vlada že sama dala pobudo, da bi v večjih mestih v tovarnah in pri ogrevanju prostorov namesto lesa uporabljali premog. Ljudje so se za novo gorivo zelo počasi navduševali. Toda kopanje premoga je obetalo nov vir dohodkov, ki so jih bili željni tako plemiči kakor meščani. Tudi na kmetih je bilo mnogo delovnih rok, ki so si iskale zaslužek. Mnogostranske težnje so vendarle rodile uspeh, pridobivanje premoga se je sicer počasi, vendar stalno večalo.

V naših krajih so postali pozorni na premog šele konec XVIII. stoletja in v začetku XIX. stoletja je bilo pri nas že vse polno podjetnih ljudi, ki se jim je zdelo premogovništvo dober vir za obogatitev. Sčasoma so ga začeli v večji meri uporabljati. V Libovjah je nastala v devetdesetih letih XVIII. stoletja tovarna galuna, ki so jo kmalu nato spremenili v steklarno. V tej tovarni so že kurili s premogom. Imeli so ga v neposredni bližini.

Premog so lahko našli, saj so njegovi izdantki marsikje segali na površino in so kmetje prav dobro vedeli zanje. Tu in tam so s premogom celo kurili, saj jim je celo bolj pri rokah, kakor les v čisto oddaljenem in težko dostopnem gozdu.

Početki Velenju

Po poročilih, ki jih imamo, so za širšo javnost na bivšem Spodnjem Stajerskem premog najprej odkrili v okoli Soštanja (torej nekje pri Velenju). Kováč Zajc je bil tisti, ki je leta 1767 opozoril nanj kot na »črni premog«. Drugi kraji so kmalu sledili. V prvi polovici XIX. stoletja so ga že na mnogih mestih kopali. Med njimi je bilo tudi Velenje s sosednjimi krajji.

Pl. Gadolla navaja v svojem rokopisu, ki je v graškem deželnem arhivu, da je najemnik graščine Turn Matevž Sajovic v tridesetih letih pod graščino našel limonit (rjavi železovec) in ga kopal. Lotil se je tudi premoga, ki ga je dobival pod graščino, pri »Cementušu« in zapadno od njega pri »Kurniku«. Razen tega, tako pravi Gadolla, so zadeli tedaj na premog vzhodno od Turna, pri »Lukežu« v »Šiškovici« in v Pesjem. Po navedbi istega pisca je okrog leta 1845 kopal premog velenjski poštar Prager.

Zanimivo je, kar pravi Gadolla o svincu in cinku v Skornem. Tam je pl. Adelstein začel kopati rudo in je vložil v podjetje toliko sredstev, da se je gospodarsko uničil. Bil je samo ena izmed žrtev preoptimistične rudarske podjetnosti. V zgodnjem kapitalizmu so se mnogi uničili in dvignili so se samo nekateri. Vse klice ne poženo stebel.

Iz le deloma ohranjenih rudarskih aktov graškega deželnega arhiva so znani še nekateri drugi podatki o začetkih velenjskega rudnika.

Od leta 1829 do 1840 je v Pesjem kopal premog pl. Anton Bonazza, lastnik tedaj že več kot 100 let starega železarskega podjetja v Mislinju, ki ga je dobil (Nadaljevanje na 12. strani)

VELENJE

mesto na lignitu

(Nadaljevanje s prejšnje strani)
za Zigom baronom Zoison, znanim pospeševavcem slovenskega slovstva. Glede naslednjih let zvezo iz istih virov, da je v Velenju pridobil premog Franc Rahor iz Prevalja na Koroškem. Seveda je bila proizvodnja majhna. Tako Bonazza kakor Rahor sta zaposlovala samo po nekoliko delavcev. Bonazza je npr. leta 1829 nakopal 678,80 starih centov premoga, v naslednjih letih proizvodnja ni bila višja, ali pa sploh niso delali. Cent premoga so cenili tedaj na 4 krajcarje in je bila torej letna proizvodnja vredna samo 45,15 goldinarja. Ne Bonazza ne Rahorja ne najdemo v rudarski knjigi.

V njej niti ne najdemo Viktorja Ruarda, znanega lastnika mnogih rudnikov širom po slovenski zemlji, ki je bil okrog leta 1840 lastnik tako svinčenega in cinkevega rudnika v Skornem, (Pohorju) kakor tudi premogovnika pri Velenju. Ruard je skoraj vso svojo rudniško posest prodal svojemu tastu Jožefu Atulu. Atul je imel glede svojih podjetij širokopotežen načrt. Ker pa ni imel dovolj sredstev, da bi ga uresničil, je leta 1842 ustanovil rudarsko družbo, ki se je imenovala Zagorska rudarska družba (Gewerkschaft am Savestrom), kajti težišče podjetja je bilo v Zagorju. V graških aktih se torej rudnik v Pesjem (leta 1846) pojavlja kot last Zagorske rudarske družbe. Toda bil je še vedno majhen. V njem sta delala samo dva delavca, ki sta leta 1846 nakopala 338 starih centov premoga.

Delo družbe v Pesjem je že imelo pravno podlago. 18. oktobra 1844 ji je bilo rudarsko glavarstvo v Leobnu podelilo tu dve dvojni jamski meri. Prva se je menovala jamska mera velenjskega rova in je bila pod njivsko mejo kmeta Valentina Vrabčiča, podložnika nadžupniške gosposčine v Škalah. Druga je bila jamska mera rova Marije Vnebovzete in je bila na travniku Andreja Hudovernika. Podelitev je bila izvršena na osnovi cesarskega patenta iz leta 1819. Dvojna jamska mera je tvorila pravokotnik, čigar daljša stranica je merila 224 sežnje (=525 m) krajša pa (212 m). Enojna jamska mera je bila pa ožja.
(Se nadaljuje)

Čeljski tisk

KINO

Od 15. do 17. avgusta: »PLES V DEŽJU«, domači film

Od 18. do 20. avgusta: »ŽENA IN NJENA IGRACKA«, francoski barvni film

Od 21. do 22. avgusta: »EDI DUCHIN«, ameriški barvni film

Od 23. do 24. avgusta: »ZADNJI BO PRVI«, nemški film

Od 25. do 27. avgusta: »ČAS ZA UBLJAVCA«, francoski film

Od 29. do 30. avgusta: »MATI IVANA ANGELSKA«, poljski film

Od 1. do 3. septembra: »ZLATO V DŽUNGLI«, ameriški barvni film

Trije posnetki s pogrebne svečanosti

Pred kulturnim domom se je v nedeljo zbrala skoraj vsa Saleška dolina, da bi se poslovila od ponesrečencev. (Foto Habot)

Na čelu tega žalostnega sprevoda so stopali člani kolektiva s prapori, za njimi pa se je vila dolga vrsta žalostnih tovarišev — rudarjev v črnih uniformah. (Foto Habot)

Poslednja pot ponesrečenih tovarišev. (Foto Habot)

OBISK IZ ČILEA

7. 8. je Velenje obiskal predsednik social. stranke Čila in direktor dveh družb g. GODOJ. Zanimalo ga je predvsem družbeno samoupravljanje, ter razvoj Velenja, rudnika in mesta. V knjigo gostov je napisal: »Presenečen sem nad vsem, kar sem tukaj videl in slišal. Mnogo ste storili za dobrobit vašega rudarja in vam želim še lepše življenje na poti izgradnje socializma«. Ko je ogledoval g. Godoj Velenje in arhitekturo je na koncu še dodal: »Sedaj pa vidim, da si okno in socializem ništa nasprotna.

PREKLIC

Zerak Karl, stanujoč v Velenju, Jurčičeva 3, zapslen pri RLV, matična številka 75, preklucijem veljavnost plačilnega kartončka za dviganje plač.

PREKLIC

Repas Ludvik, stanujoč v Lajpu št. 40 pri Velenju, zaposlen pri RLV, preklucijem veljavnost plačilnega kartončka — matična številka 125.

Kulturna tradicija v rudarskem poklicu

(Nadaljevanje s 5. strani)
Času neko število, najmanj 2 smrtni žrtvi vsako leto. Če se to število ni izpolnilo, »Ura je prišla — človeka ni«, kličejo »zli duhovi« ponoči rudarje zunaj na kraj, kjer bi se »mogli ponesrečiti«. Zato naj se rudarji ne oglašajo neznanim klicem ponoči.

Posebno slovesno so vedno praznovali sprejem mladih rudarjev — novincev v rudarsko skupnost. Iz 16. stoletja, iz slovaških rudnih revirjev, potekajoča naveda »SKOKA PREKO KOŽE«, je prišla iz rudnikov na rudarske šole in fakultete in se praznujejo tudi že drugo leto, na rudarski praznik 3. julija, industrijski rudarski šoli v Velenju. Na naš rudarski praznik starejši rudarji po starem običaju »Skoka preko kože« tako sprejmejo v svojo sredino učence — rudarje, ki postanejo na ta dan poklicni kopači premoga.

V primerjavi z drugimi poklici je poklic rudarja vezan na kulturno tradicijo, ki živi v modificirani obliki naprej, medtem ko se je drugod le še spominjajo. Razlog za to je, da dela rudar pod zemljo, kjer so osnove njegove dejavnosti razne rude, premogi in različne kamenine od njih postanka ne izpremene, četudi se spreminja orodje in postopek pri delu z naprednejšo rudarsko tehniko. Tradicija je tu povezana z realno sedanjostjo.

Samo rudar pripada poklicu, ki se ozira na s kulturo prežeto tradicijo. Rudar je še obdržal zdravostanovsko zavest, četudi v obliki, kakor jo zahtevajo potrebe in problemi sedanjosti. Ing. Zagoričnik S.

»RUDAR«, glasilo delovnega kolektiva RLV — Urejuje uredniški odbor — Glavni urednik Jože Tekavec — Tehn. urednik Pavla Zargaj — Ostali člani: Franc Pristovšek, Alojz ing. Diaci, Marjan Sušteršič, Ivan Drev in Vinko Smajs — Izhaja dvakrat mesečno — Tisk Časopisnega podjetja »Čeljski tisk«, Celje — cena 20 din.